

KENYERES ISTVÁN

A MAGYARORSZÁGI VÉGVÁRAK ÉS A MEZEI HADAK ÉLELMEZÉSI SZERVEZETÉNEK ARCHONTOLÓGIÁJA A XVI. SZÁZADBAN

Mi a jelentősége a végvárok élelmezési szervezete tisztviselői adattárának közzétételének? Erre több válasz is adható: egyrészt, tudomásom szerint, Pálffy Géza hadbírószági archontológiája¹ után ez az első olyan adattár, amely egy hivatal kapcsán a végvárrendszer *központi* és az egyes várak *helyi* tisztviselőinek adatsorát együttesen közli. Másrészt a végvárok élelmezési tisztviselői részét képezték a korabeli hivatali „elitnek”, így szerepük cseppet sem elhanyagolható a korszak társadalomtörténete szempontjából.² Számos kapcsolódási pont figyelhető meg más archontológiai adattárakhoz, amelyek tovább bővíthetik a kutatási lehetőségeket. Ezek közül első helyen említhetjük az egyes végvárok uradalmainak vezető gazdasági tisztviselőinek névsorait közlő archontológiát, amely jól tükrözi az egyes hivatali pályák közötti mozgásteret.³ De szerepelnek jelen adattárban olyan adatok, amelyek a városi archontológiákhoz nyújtanak adalékot és vizont.⁴ Hogy a katonai élelmezés tisztviselői fontos szerepet tölthettek/tölthettek be, azt majd a jelen adattárból is kiindulól újabb kutatásoknak kell tisztázniuk, de eddigi szerény ismereteink is alátámasztják, hogy Benda Kálmán nem ok nélkül vette fel nevezetes, 1607–1608. évi tiszti címtárába a végvárok ’prófuntmestereit’.⁵

1 Pálffy Géza: *Katonai igazságszolgáltatás a királyi Magyarországon a XVI–XVII. században*. Győr, 1995. 199–259. p. Pálffy Géza tette közzé eddig a legtöbb, a végvárrendszerre vonatkozó archontológiai adattárt (csek felsorolásától terjedelmi okokból kénytelen vagyok eltekinteni), amelyek többsége azonban a központi és vezető tisztviselőkre vonatkozik, az egyes végvárok szintjére csak az előbb említett archontológia jut el.

2 Az élésmesteri karrierekre röviden ld.: *Kenyeres*, 2002. 194–197. p. A sok esetben analógiaként alkalmazható, a kamarai (végvár-) uradalmak tisztviselőinek karrierjeire ld.: *Kenyeres*, *Utasítások* 68–79. p. és *Kenyeres*, *Kamarai birtokok* I. köt. 94–108. p.

3 28 kamarai váruadalom gazdasági tisztviselőinek (udvarbíró, számvévo, ellenőr stb.) archontológiai alapadatait ld.: *Kenyeres*, *Utasítások* pass. 90 kamarai és egyéb uradalom több mint 300 tisztviselőjének részletes archontológiai és prozopográfiai adattárát ld.: *Kenyeres*, *Kamarai birtokok* 2. köt. 177–294. p.

4 *H. Németh*, *Kassa* archont.

5 *Benda*, 1972.

Jelen közlemény a Fons folyóirat hasábjain 2002-ben megjelent tanulmány függelékeként fogható fel.⁶ Az elmúlt két évben előkerült néhány olyan adat, amely módosítja az ott leírtakat. Ezek közül a leglényegesebb a kezdeti korszakban működő Sigmund Wilpacher ideiglenes élmezési főélelmester tevékenysége, aki lényegében az első ténylegesen működő főélelmester volt, azonban a közel tíz éves, hadtörténeti szempontból igencsak mozgalmas hivatali időszakában tényleges kinevezést — úgy tűnik — még nem kapott. Tekintettel az ő általa ekkor betöltött fontos szerepre, itt most közlöm a működésére vonatkozó valamennyi előkerült adatot.

Az archontológiai adattár készítésekor elsősorban arra törekedtem, hogy megállapítsam, hogy mely személy mettől meddig töltötte be az adott hivatalt. Protopográfiai szintű kutatásokat nem végeztem, ennek ellenére az előkerült ilyen jellegű adatokat mind közlöm (elsősorban az adott személy által korábban vagy később betöltött állásra vonatkozó adatokat). A hivatali időszak kezdőpontjának megállapítása sokszor problematikus, hiszen amennyiben az ügyek rendben, azaz hivatali ügymenetben folytak — ez úgy a XVI. század 50–60-as éveitől figyelhető meg — akkor egy élmezester pl. először kapott egy hivatali kinevezést (Bestallung), majd utasítást, instrukciót (Instruktion, instructio), majd beiktatták a hivatalába, amelyről ugyanekkor reverzálist tartozott adni és biztosítani, kaució lefizetésére kötelezték. Ezek az események általában nem egy napon történtek és nem feltétlenül ilyen sorrendben követték egymást. Az esetek többségében nem sikerült megállapítani valamennyi időpontot, sokszor csak a működésre vonatkozó adatokból lehet következtetni. Minden esetben közlöm — amennyiben előkerült — a tisztviselő bestallungja, hivatali instrukciója és reverzálsa lelőhelyét, valamint a felmentésére, távozására és/vagy halálára vonatkozó adatokat. Az egyes tisztviselők tevékenységére vonatkozó fontosabb információkat is közlöm. Hozzá kell tennem, hogy az adattár, mint ahogy az minden ehhez hasonló vállalkozás esetében lenni szokott, nem teljes. A bécsi Kriegersarchiv-ból és a Hofkammerarchiv-ból még bizonyosan kerülnek elő adatok, különösen az előbbi esetében, ahol módszeres kutatásra még nem volt lehetőségem, míg a Hofkammerarchiv-ban a Hoffinanz fondhoz tartozó Protokollum-kötetek teljes körű feldolgozására nem vállalkozhattam.

Jelen adattár a központi hivatalok tisztviselőivel kezdi, majd az egyes végvárok betürendjében sorolja fel a rendelkezésre álló adatokat. Az adattár elsősorban a XVI. századra koncentrál, de az esetlegesen előkerült XVII. századi adatokat is közli. A tömörség érdekében több rövidítést voltam kénytelen használni, így vala-

6 *Kenyeres*, 2002. Az adattár egy korábbi verziója megtalálható a 2002-ben írt és 2003-ban megvédett PhD-disszertációmban: *Kenyeres*, Kamarai birtokok 2. köt. 296–325. p.

mennyi tisztviselő a leíró adattári részben neve kezdőbetűjének monogrammjával szerepel.⁷

Rövidítések

<i>AAK</i>	=	<i>Alsó-ausztriai Kamara</i>
<i>(b.)</i>	=	<i>beiktatásának dátuma</i>
<i>B.</i>	=	<i>Bécs</i>
<i>e.</i>	=	<i>előtt</i>
<i>É:</i>	=	<i>egyéb életrajzi adatok</i>
<i>F</i>	=	<i>I. Ferdinánd magyar király (1526–1564), német–római császár (1556–1564)</i>
<i>(i.)</i>	=	<i>hivatali instrukciójának dátuma</i>
<i>(k)</i>	=	<i>kinevezésének dátuma</i>
<i>k.</i>	=	<i>körül</i>
<i>M</i>	=	<i>I. Miksa magyar király, II. Miksa néven német–római császár (1564–1576)</i>
<i>MK</i>	=	<i>Magyar Kamara</i>
<i>Po.</i>	=	<i>Pozsony</i>
<i>Pr.</i>	=	<i>Prága</i>
<i>R</i>	=	<i>I. Rudolf magyar király 1576–1608, II. Rudolf néven német–római császár (1576–1612)</i>
<i>rfl, rft</i>	=	<i>rajnai forint</i>
<i>SzK</i>	=	<i>Szepesi Kamara</i>
<i>u.</i>	=	<i>után</i>
<i>UK (Pr.)</i>	=	<i>II. Rudolf idején, 1575-től Prágában működő (központi) Udvari Kamara</i>
<i>UK</i>	=	<i>Udvari Kamara, 1575-től az ún. Bécsben Hátrahagyott Udvari Kamara</i>

⁷ Itt köszönöm meg Fazekas Istvánnak és Sarusi Kiss Bélának az adattár összeállításához nyújtott segítségét.

I. A végvárák és a mezei hadak ételmezésének központi tisztviselői

I. Magyarországi főélelmesterek, ételmezési főbiztosok és helyettesek (Obrister Proviantmeister/Proviantverwalter in Ungarn, Verwalter des Obristen proviantverwalter/meisteramts / supremus praefectus annonariae in Hungaria)

1.1. Előzmények: ideiglenes főélelmesterek, komáromi, tatai, győri főélelmesterek / Obrister Proviantverwalter in Ungarn / Obrister Proviantmeister zu Comorn, Raab und Totes (1543–1558)

1543–1552. Sigmund Wilpacher (Wülpacher) ideiglenes magyarországi főélelmester (Obrister Proviantverwalter in Ungarn)

Hivatalviselés idejére ld.: SW kérvénye, s.d. 1557. február előtt. „Ich vom [15]43 biß [15]52 jars der profantambter in Hungern und Subenwürgen [Siebenbürgen] schwerlich in grosser mue und arbit, auch geferligkheit leibs und lebens, traulich gehandelt.” ÖStA HKA HFU RN 6. Konv. 1557. Febr. fol. 5–8.

1547.02-től. Említik, mint ételmezésben közreműködő „obrister proviantverwalter”-t. ÖStA HKA GBÖ Bd. 61–64.

Kinevezésére ld. 1549.04.03. F – SW „proviantverwalter” r. F kinevezte SW-t a rebellisek ellen küldött magyarországi hadak „provinatverwalter”-ének, vegyen fel az ételmezésre 2000 Ft-ot a Hofzahlamt-tól. Ha gond van és nem elég a pénz, forduljon Salm főhadparancsnokhoz, akinek F is írt, hogy Báthori András huszárjainak 4500 rfl-os fizetésére Pozsony megye dikáját rendelte, ami abból marad, azt kérje katonai ételmezésre. ÖStA HKA GBÖ Bd. 63. fol. 94rv.

1549.04.06. F – AAK. SW „Obrister Proviantverwalter in Ungarn” eddig még sem bestallung-ot sem utasítást nem kapott, kezdjenek tárgyalást vele és készítsék el a két iratot. ÖStA HKA GBÖ Bd. 63. fol. 97v–98r.

1549-ben egyúttal murányi élelmesterként említve, ld. ott.

1550.01.06.Po. F – SW „proviantverwalter” r. A komáromi katonaság számára a bort a Fugger-ek vöröskői (Pozsony vm.) uradalmából hozassa, amiért ő a Fuggerek udvarbírája (Pfleger) felé 1578 pfund 3 schilling értékben adós. HKA GBÖ Bd. 64. 299v–300r.

1550.04.13. Utasítás SW-nek, hogy adjon Gesztes várába négy hordó lisztet Török Ferencnek. HKA GBÖ Bd. 66. fol. 94r.

1550.04.16.B. F – Andreas Lindauer bécsi adóhivatalnok r. SW „obrister proviantmeister” kérésére a [Mo-i] katonaság szükségleteire 15 font (pfund) khüeffl só kiutalása 241 rfl értékben. HKA GBÖ Bd. 64. 339rv.

1550.04.16.B. F – SW főélelmesternek. A hivatalában lévő vagy bejövő faggyú átadása a besztercebányai rézműnek, Konritz kamaragróf r. HKA GBÖ Bd. 64. 340v–341r.

1550.08.25.Augsburg. F – Niklas Graf zu Salm főhadparancsnok (General Obrister) r. SW „obrister proviantverwalter in Ungarn” jelentése alapján tudja, hogy Bartl Pagner komáromi polgár és kereskedő az élelmester tudta nélkül és F tiltása ellenére titokban a készletéből eladott 289 akó bort, ezért lecsukták, nézzen utána, hogy Pagner jogosan cselekedett-e, és ha igen, adja vissza, ha viszont csempészési ügy, akkor a lefoglalt bort adja át SW-nek. HKA GBÖ Bd. 64. fol. 401rv.

1550.10.04.Augsburg. F – Sigmund Wilpacher főélelmesternek. Korábbi jelentésére válasz: elrendeli, hogy a Salm parancsára a komáromi vár kapitánya, Anton Sixten részére az éjszakai őrség világítása céljára átadott faggyúval és gyertyával számoljon el, ezentúl elég őrhelyenként egy fény (azaz fáklya), jelentsen, hogy a komáromi és tatai élelmesterek hogyan állnak az élelmezéssel. HKA GBÖ Bd. 64. fol. 422v–423v.

1550.10.04.Augsburg. F – SW főélelmesternek. Azon spanyol katonáknak, akik most Pápáról a Csallóközbe vonultak, a kenyeret ne úgy, mint ahogy Komáromban elő van írva, 4 bécsi dénárért (pfenigért), hanem csak 3 pf-ért adja, a veszteséget a számadásban írja jóvá.

HKA GBÖ Bd. 64. 423v.

1550.10.5.Augsburg. F – SW főélelmesternek. Miután F elhatározta, hogy Szolnokot megerősíti és katonasággal látja el, ezért nevezzen ki oda élelmezési tisztet, a várat jól lássák el, az élelmet oda csak venni lehet, de az friss legyen. HKA GBÖ Bd. 64. 432rv.

1550.12.10.Augsburg. F – SW magyarországi élelmezési mester r. A rossz „fekete érmék”-kel valló fizetés leállítása, ezzel fizették a komáromi vár-építésen dolgozókat, de SW-nél is van 1000 fl, ezt a birodalmi építési fizetőmester (Bauzahlmeister) használta. A szolnoki élelmezési tiszt tb. Pogner Bertalan által szállított és SW által Komáromban lefoglaltatott de később visszaadott bor költségei kapcsán 5 fl-ot jóváírhat számadásába. Utasítását elkészítette az AAK, küldje meg számadásait. Komáromi és tatai katonaság fizetésekor az élelem levonása tb. HKA GBÖ Bd. 64. fol. 460r.–462r.

1551.04.27. SW magyarországi főélelmester feladatainak összefoglalása („verzaichnus”). A Magyarországra most felvett hadinép élelmezése kap-

csán előírt teendőinek részletezése, a szolgák, mesterek feladataik és fizetésük felsorolása. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 116–117v.

1551.05.04. F – SW. Komárom lisztel és marhával való ellátása, az egy fontnyi marhahúst, amit eddig 6 bécsi dénárért (pfening) adott, azt 5 den-ért adja, a sót, aminek fontját 8 den-ért adta, ezentúl 7 den-ért adja egész évben a komáromi katonaságnak. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 130rv.

1551.05.10. F – SW. Érdemeire való tekintettel, különösen a múltkori magyarországi hadjáratban nyújtott szolgálataért 200 rft jutalmat juttat, amit a komáromi éléspénzből („profants gelts zu Comorn”) vehet el. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 138v.

1551.05.10. F SW-t érdemeire való tekintettel 400 rft kegydíjban részesíti és mentesíti minden elkobzás (confiscation), hatalmaskodás (vollikeiten), büntetéspénz (peenfallen, contrabanden) megfizetése alól. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 138v–139r

1551.05.15. F – SW. Mivel F elrendelte a komáromi őrség mustráját az április 1-ig terjedő időszakra. Mivel a katonák nehezményezték, hogy azt az ételmelet is le akarja vonni, amit április 1-ig és a tényleges mustra közötti időszakban osztott ki számukra, ezért megparancsolja SW-nek, hogy csak az április 1-ig elfogyasztott ételmelet értékét vonja le a zsoldösszegeből, a többi majd a következő elszámolás alkalmával. Ezenkívül az uralkodó SW-nek megparancsolja, hogy azt az egyéb ételmelempénzt, amivel a katonák tartoznak, adja át a Matthias Fuchs hadi fizetőmester szolgájának, hogy ő azt is a katonák fizetésére fordíthassa. Fuchsnak parancsba adta, hogy fizessen 4 ezer rft-t a komáromi őrség ételmeletellátására. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 142r.

1551.10.08. F – SW főélelmestereknek. A nyáron Budából Komáromba két török gabonaszállító hajó ment. Ennek kapcsán megparancsolják neki, hogy amennyiben legközelebb hasonló történné, akkor küldje a hajókat és személyzetüket a legsürgősebben Bécsbe. A költségeket neki kell állnia. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 335.v–336r.

1551.11.04. F? – AAK. Batthiány Ferenc javaslatot tett a magyarországi tizedek bérlésére és hogy azokat mely helyekhez rendeljék. A javaslat szerint egy alkalmas személyt kell a legsürgősebben alkalmazni, aki mint őfelsége élélmestere a megyékben megjelenik és ott az ételmelet megvásárolja a várak részére. Ezért az Udvari Kancellária állítson ki néhány megbízólevelet némely személy és alispán részére, adjanak pénzt azoknak, akik felvásárolnák a szükséges ételmelet. Az AAK ezért a fentiek szerint cselekedjen. Számoltassák el SW-t Komárom és Tata ételmeletési számláiról és Alexander Puml-t [Rumb] vegyék fel helyére. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 364rv.

1551. november (?) — 1552. Alexander Puml/Rumbl komáromi és tatai élelmezester

Kinevezését ld. Sigismund Wilpacher ideiglenes főélelmezesternél 1551.11.04. 1552.02.11.B. AAK – F. A magyarországi katonai élelmezés tb. Thomas Prandorffernek [ekkor komáromi udvarbíró] parancs ment ki, tárgyaljon Mutnoky Mihály esztergomi érseki adminisztrátorral, vagy mivel ő beteg, ellenőrével Francisci Tamással Komárom és Pozsony ellátáshoz szükséges gabonáról. Francisci, Prandorffer, Sigismund Wilpacher, Wolfgang Aigner bécsi (?) élelmezési kasznár („profanntkasstner hie”), Leopold Püchler AAK számvevőségének alkalmazottja tárgyalnak az erdélyi katonaság ellátása tb. Prandorffer az esztergomi érseki gabonátizedet és a vásárolt gabonát Komárom várába hordja, nem meghat. mennyiséget Pozsonyba visznek, a többi marad Komáromban (a komáromi élelmezester (Proviaanverwalter) Alexander Puml). A dunántúli ellátásra az alábbiak szerint történik: Hans Freydenreich bécsi polgárnak adtak ki utasítást és 1000 fl-ot, Veszprém megyébe küldték ki gabonát venni, aki Thuram [Csoron] Jánossal állapotott meg 1000 muth gabona vételéről. (Bokaschi György veszprémi ispán említése). Sopron megyébe szintén egy (bécsi) polgárt (Anthoni Rappolt) küldtek ki instrukcióval és 1000 fl-al. ÖStA HKA HFU RN 3. Konv. 1551. Jan-Febr. fol. 24–31.

*1553. Lamprecht Jentsitz komáromi és tatai főélelmezester
[1554-től csak komáromi]*

1553. február 27. Említik az AAK levelében, miszerint Wolf Ganser stájerországi, karintiai, krajnai, horvátországi és szlavóniai élelmezester utasítása LJ utasítása alapján készült. ÖStA HKA Inst. No. 105. fol. 2. AAK I. Ferdinándnak, Judenburg, 1553.02.27.

É:

Korábban a hadi fizetőmesternél szolgált.

1551.08.12. Utasítás a komáromi élelmezesternek, hogy adjon át 5 ezer forintot a komáromi élélszénzből Lamprecht Janzitsch hadi fizetőmester szolgáknak a komáromi őrség fizetésére. ÖStA HKA GBÖ Bd. 67. fol. 263r

*1553.06. — 1555. Christoph Link ideiglenes főélelmester
(Oberproviandverwalter)*

1553.06.09. F – CL (?). Komárom város községe Szt. Mihálytól Szt. Györgyig mérhet bort, Szt. Györgytől Szt. Mihályig viszont csak az élelmezési hivatal. ÖStA HKA HFU RN 4. Konv. 1553. Jun. fol. 1.

1554.04.10.Po. F – Leopold Ruesch. CL „unnser Ober Profannt verwalter” jelentése alapján küldje meg főszámadását az AAK-nak. ÖStA HKA HFU RN 4. Konv. 1554. März–Juni. fol. 29.

1554.04.11. F – CL. Utasítsa Lamprecht Jeneschitz komáromi élelmezési tisztet, hogy Prandorffer Tamás komáromi udvarbírótól valamennyi gabonát, kb. 1000 mérőnyit vegyen át a tizedgabonából. Uo. fol. 30.

1555.03.04.e. CL – AAK. Komárom borellátása tb. HKA HFU RN 5. Konv. 1555. März. fol. 90–91.

1555.05.14. CL „ober proviandverwalter” említése. ÖStA HKA HFU RN 5. Konv. 1555. Febr. fol. 148.

1556. augusztus 20. (i.) — 1557. augusztus (?). Hans Fünfkirchen / Fünfkircher ideiglenes [komáromi, győri és tatai] főélelmester (Verwalter des Obristen Proviandmeisteramt, Obrister Proviandmeister zu Comorn, Raab und Totes)

Instrukciója: 1556.08.20.B. ÖStA HKA GBÖ 77. fol. 175r–179r. Említi: Rauscher, 2004. 184. p.

Leveli és kimutatásai: ÖStA HHStA UA AA Fasc. 78. Konv. B. 1556–1557. s. d.

1557. 02-05. között több levele és kimutatása az Ausztriában vásárolt gabonáról, a Komárom várának vett marhákról, Komárom, Tata ellátásáról. ÖStA HKA HFU RN 6. Konv. 1557. Jan. fol. 32–40.

1557.01.28. M – F. Több ügyben, többek között lemondásáról, HF egy évre kapta a hivatalt, tovább nem akar szolgálni, hivatali éve augusztusban jár le. Uo. fol.65–67.,71. Ugyanitt mellékletben: s.d. suppl. a bécsi Haditanácshoz. Bejelenti lemondását, elegendő készletet hagy utódjára. Uo. fol. 68.

1.2. Magyarországi főélelmesterek / Obrister Proviantmeister in Ungarn (1558–1569)

1558. január 12. — 1565. december (?) *Joachim von Schönkirchen*

Instrukciója: Miksa főhercegtől Bécs, 1558. január 11. ÖStA KA HKR KIA I. 2. [Benedikt Pfann utasítása ezen utasítás későbbi átjavításával készült. ld. ott.]

Kimutatása az 1559. évről: ÖStA KA AFA 1559. Dez. Fasc 12. No. 3.

É:

JSch az alsó-ausztriai kormány tanácsosa (Rat) 1553. 07. 23-tól 1557-ig, majd alsó-ausztriai helytartó (Statthalter) haláláig, = 1565. *Chmel* 220. p. Landmarschall *Rauscher*, 2004. 137., 139. p.

1565. december 29. (i.) — 1569. január 15. e. *Christoph Teufel*

Instrukciója: 1565.12.29.Linz. II. Miksa császártól. ÖStA KA HKR KIA I. 1. ill. ÖStA HKA Inst. No. 164. Ismertetése: *Kenyeres*, 2002. 181–184. p. Az utasítást említi: *Pálffy*, 1999. 197–198. p. Feladata volt elsősorban Győr, Komárom, Szentmárton ellátása.

1567. január 31., Troppa. M-től kap egy utasítást, amelyben részletesen szabályozza az élelmesterek számadásainak vezetését és benyújtását. Kiadva: MGSz 7. (1900) 125–127. p.

É:

Az 1540-es évek közepén 7 lóval szolgált apja, Erasmus Teufel nehézlovasai között a győri végvidéken. *Pálffy*, 1999. 63. p. 1566.04.24. Testvéreivel (Andreas, Georg) felveszik az alsó-ausztriai *Herrenstand-ba*. Uo. 261. p.

1.3. Magyarországi élelmezési főbiztosok és ideiglenes főbiztosok / Obrister Proviantkommissar in Ungarn / Verwalter des Obristen Proviantkommissaramtes (1569–1593)

1569. január 1. (k), január 15. (i.) — 1572. február. *Hieronimus Beck von Leopoldstorf magyarországi élelmezési főbiztos*

Kinevezése: 1569.01.01. ld. alább.

Instrukciója: 1569.01.15.B. II. Miksa császártól. ÖStA KA HKR KIA I. 3. és még egy példány: ÖStA HKA VUG 52A. fol. 339–352. HKA Instr. No. 182. Utasítását említi: *Pálffy*, 1999. 197–198. p.

Reverzálisa: 1569.01.01.B. Benne átírva a M által kiadott bestellbrief (bestallung) 1569.01.01.B. HKA NÖ Rev. H–30. fol. 1.

Utasítása szerint illetékességébe az alábbi várak tartoztak: Győr, Komárom, Szentmárton és Tata. Ugyanakkor Kanizsa ellátása is feladata volt ld.: 1572. 05. 28. UK – HB-nek, jelentsen, hogy kanizsai uradalom bevételeit a kanizsai kapitány alá rendelni. ÖStA HKA HF Prot. 1572. R Bd. 302. fol. 260.

Lemondása: 1572. február ld. Joachim Rothuet-nél.

É:

1525-ben született. 1544. Padovában tanul. *Rauscher*, 2004. 139. p. 1555.01.03. kinevezik az AAK tanácsosává, amely posztot 1562-ig tölti be. Uo. és *Chmel* 239. p.

1563/64–1568. az UK tanácsosa. *Rauscher*, 2004. 139., 151. p. 1583–1586. Ernő fhcg. tanácsosa. Uo. = 1596. nov. 28. *Chmel* 239. p. Életrajzát ld.: *Margarete Beck*: Hieronymus Beck von Leopoldstorf (1525–1596). Eine kulturgeschichtliche Studie. Ungedr. phil. Diss. Wien, 1973.

1572. március 8. (i.) — 1581. március u. Joachim Rothuet magyarországi ideiglenes élelmezési főbiztos

Instrukciója: 1572.03.08.B. II. Miksa császártól. Az utasítást JR mint győri élelmezési tiszt (Proviantverwalter) kapta a magyarországi főélelmezési biztos hivatalának ideiglenes ellátására (helyettesítésére), mivel Hieronymus Beck lemondott hivataláról 1572. februárjában. ÖStA HKA VUG RN 52A fol. 361–263. Fogalmazvány: fol. 261–263., eredeti tisztázatok: 366–367 és 368–369.

Feladata volt a gyakorlatban: Komárom, Győr, Kanizsa, Tata, Szentmárton és Csesznek ellátásának szervezése. Vö. pl. UK utasítása JR-nek a fenti várak katonaságának élelemmel való megfelelő ellátására. ÖStA HKA HF Prot. 1573. R Bd. 306. fol. 123.

1576 (?) JR jelentése a komáromi, tatai, győri várak ellátása tb. Mellékletben kimutatás hogy mekkora készletek szükségesek Hainburgban és más-hol a 3 vár számára felhalmozni. s.d. ÖStA HKA HFU RN 31. Konv. 1576 April. fol. 256–259.

1577. március–április. Rothuet jelentései és javaslatai Kanizsa várának katasztrófája után a vár ellátásáról. ÖStA HKA RN RN 35 1577. Konv. Mai. fol. 306–311., 314–317.

1578. május. Részt vesz az ezévi érsekújvári nagyszabású várvizsgálatban. ÖStA HKA HFU RN 50. Konv. 1586. Dez. fol. 209–263.

1579. augusztus. s.d. JR kimutatása a haniburgi Kastenam, Komárom, Győr, Tata, Kanizsa és a „profandtbefürderer zu Stain” készleteiről. ÖStA HKA HFU RN 39. Konv. 1579. Aug. fol. 77–79.

1581. január. JR levele a HT-nak Kanizsa ellátásáról. Liszt szállítása Hainburgból Kanizsára. HKA HFU RN 42. Konv. 1581. Jan. fol. 232–236.

1581.03.13. JR jelentése a győri püspöki tizedek bérlete tb. ÖStA HKA HFU RN 43. Konv. 1581. März fol. 118.

É:

1569-től Hieronymus Beck főélelmester ellenőréként tevékenykedett.

1569. okt. 17. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 215r.

1572–1573-ban egyúttal győri élelmezési tiszt. Ld. ott.

(1577. Hartman Herr zu Lichtenstein Obrister Proviantkommissar in Ober- und Unterungarn — nem lett ténylegesen kinevezve)

II. Rudolf császár *utasítása* Hartman Herr zu Lichtenstein „Obrister Profiantdcommissar in Ober- und Unterungarn” számára 1577-es haditanácskozás után. [Megjegyzés a külzeten: „Instruction unnd Bestallung für ainen Obristen Profandt vermug der Gränicz Beratschlagung des 77 Jars verfasst”] A Drávától Felső-Magyarorszáig terjed hatásköre, három Obrister Leutenant (élelmezési-főbiztos-helyettes) tartozik alá: egy a Dráva-Duna, egy a bányavidéki végekre (Pergstetten) és egy a Szepességbe, vagy más néven Felső-Magyarországra. Valószínűleg soha nem került kiadásra. ÖStA KA HKR KIA I. 5. Még egy példány: ÖStA HKA VUG RN 52B fol. 1027–1046.

É:

HL az alsó-ausztriai kormány tanácsosa 1571–1574. 1585-ben halt meg. *Chmel*, 229. p.

1581. augusztus — 1585. július u. Leopold Grafenauer ideiglenes élelmezési főbiztos

1581.08.29. – 1582.10.26. LG Proviantkommissär Amtsverwalter kimutatója a magyaróvári uradalomban felvásárolt élelemről és borról. ÖStA HKA NÖHA RN 4.

1582. 01.06. „Praefectus annonariae”-ként említik. ÖStA HKA GBU Bd. 397. fol. 342. Verwalter uo. fol. 342v.

1582.02.06. „Proviantverwalter in Ungarn”-ként említve. Uo. fol. 351v. „Supremus annonarius”-ként említik a MK 1583. évi számadásában. MOL E 554 Fol. Lat. 921.

1583.02.08. Utasítás a győri harmincadosnak LG r. 500 fl a győri „Casten und Pacchhaus” építésére. ÖStA HKA GBU 402 fol. 29rv.

1585.07.27. LG jelentése az AAK r. a Kőszeghez tartozó „Proviantmühl”-ről. ÖStA HKA HFU RN 48. Konv. 1585. Juli. fol. 69–70.

1587. június 15. (i.) — 1589. november. Caspar Püchler magyarországi ideiglenes élelmezési főbiztos (Verwalter des Obristen Proviantkommissaramtes in Ungarn)

Utasítása Rudolftól: 1587.06.15.B. [02.26-ról javítva]. ÖStA HKA VUG 52B fol. 811–827. február 26-i dátummal még egy pld.: HKA Instr. No. 301. fol. 1–20. még egy datálatlan pld. uo. fol. 23r–42v. Fogalmazvány, az eredeti verzió sok helyen módosítva. (A végleges tisztázatot l. Uo. fol. 876–888.). Az utasítást CP 1588.02.20-án kapta meg.

1589. november 10. e. — 1593. május előtt. Hans Gattermaier (Gattenmayer) magyarországi ideiglenes élelmezési főbiztos

Datálatlan *utasítás*-fogalmazványa Rudolftól: [1589. november 10. előtt] ÖStA HKA VUG RN 52B fol. 876–888. Eredetileg a Püchlernek, 1587-ben adott utasítás tisztázata, amelyet kevés helyen, kismértékben módosítottak. ld. Uo. fol. 811–827. fol. 889v. Bejegyzés szerint 1589. november 10-én megkapta az egyik példányt Gattermayer.

1.4. Magyarországi főélelmesterek / Obrister Proviandmeister in Ungarn (1593-tól)

1593. május 1. — 1598. március u. *Wolfgang Jörger Freiherr magyarországi főélelmester*

Instrukciója: II. Rudolftól: 1593.05.1.Pr. Tisztázat. ÖStA HKA VUG RN 52B fol. 1052–1065. és folytatása fol. 1072–1084. Fogalmazvány: uo. fol. 1086–1107 és folytatása fol. 1108–1113. Még egy, némileg javított tisztázat: uo. fol. 1115–1139.

1596.06.k. WJ magyarországi főélelmester jelentése az 1596-os hadjáratra felvett tábori élelmezési tisztokról és kezességükről. s.d. HKA NŐ Rev. P–15. fol. 22–28. Uo. több reverzális a WJ által ekkor felvett tisztektől.

1598. 03.7. UK – WJ. Pálffy Miklós „Palanka zu Gran” emelésére robotot igényel, kéri az UK kenyér kiutalását a robotolók számára. ÖStA HFU RN 65. Konv. 1598. március fol. 27.

1597–1600. *Zakarias Geizkofler magyarországi főélelmester*

Instrukciója: s. d. [1600 u. – mivel Kanizsa már nem szerepel az ellátandó várak között!]. II. Rudolftól ÖStA HKA VUG RN 53. fol. 21–44.

Kinevezése: 1597. március–április k. folytatnak vele tárgyalásokat *Pálffy Géza*: A pápai vár felszabadításának négyszázéves emlékezete 1597–1997. Pápa, 1997. 152. jegyz.

Lemondása: 1599.03.07, de 1600-ig hivatalban marad.

É:

1589–1603 birodalmi fillérmester (Reichspfennigmeister).

Életrajzát ld.: *Müller, Johannes*: Die Verdienste Zacharias Geizkofler um die Beschaffung der Geldmittel für den Türkenkrieg Kaiser Rudolfs II. In: Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung 21. (1900) 251–304. p.; *Uő*: Zacharias Geizkofler 1560–1617, des heiligen Römischen Reiches Pfennigmeister und oberster Proviandmeister im Königreich Ungarn. Baden bei Wien, 1938. (Veröffentlichungen des Wiener Hofkammerarchivs 3.) [élelmesteri tevékenységre uo. 23–26. p.]; *Blendinger, Friedrich*: Zacharias Geizkofler. In: Lebensbilder aus dem bayerischen Schwaben. Bd. 8. München, 1961. 163–197. p.

Beosztott hivatalnok (?): *Jakob Püchler a kanizsai végek élésmestere.*
Instrukciója: 1598.09.30. ÖStA HFU RN 65. Konv. 1598. Okt. fol. 20–23.
1598.10.21. JP kinevezésének tb. uo. fol. 18–26.

1601. július 4. (i.) — 1604. július e. Hans Bernhard Fünfkirchen zu Stainapreum magyarországi főélésmester

Utasítása Rudolftól: 1601.07.4.Pr. ÖStA HKA VUG RN 53. fol. 71–118.
Az illetékességébe tartozó várak: Győr, Esztergom, Szentmártonhegy, Komárom, Tata, és a Kanizsával szembevetett – ekkor újonnan kiépülő – végek („und anstatt Canischa die neu angeordnete Frontier wie die Namen haben so Ime hernach bennandt unnd angezaigt werden sollen”).

1603.03.23. HBF memorialéja, és hozzá tartozó iratok a katonai élelmezést illetően. ÖStA HKA HFU RN 76. Konv. 1603. Mai. fol. 540–581.

1604.10.11. UK HBF anticipációinak és adósságainak átadása. ÖStA HKA HFU RN 86. Konv. 1604. Okt. fol. 205–207.

1604. július 7. (k. és u.) 1605. május (b.?) — 1607. január (?) Helmhart Jörger magyarországi főélésmester

Utasítása és bestallungja. 1604. 07. 19.: ÖStA HKA HFU RN 85. Konv. 1604. Juli. fol. 383–429. (NöKa „28. Julii 1604”)

1605.05.18. II. Rudolf a magyarországi Proviantamt-ról, amelyet Helmhart Jörger vesz majd át ÖStA HKA HFU RN 88. Konv. 1605. Mai. fol. 216–219.

1605. szept. 28. Jelentés HJ főélésmesterhez (Proviantmeister in Ungarn und Österreich) ÖStA HKA HFU RN 89. Konv. 1605. Sept. fol. 150–155.

1607. 01.25.,01.29. Graff Christoff Hohenlohe – HJ főélésmesterhez. Iovasai Morvaországba viteléről. ÖStA HKA HFU RN 92. Konv. 1607. Jan. fol. 113–114.

Helyettese: Hans Sieckl főélésmester-helyettes. 1604. 08.23. II. Mátyás – MK, Hans Sieckl (Sigkl) „viceprefectus supremii officii annonarii” és a tárgyalóbiztosok (törökkel) költségeinek kiegyenlítése. ÖStA HKA HFU RN 85. Konv. 1604. Aug. fol. 410–412.

1606. július — 1607. Christoph Zipfer ideiglenes magyarországi főélelmester

1606.07.01. Wolf Jobst főélelmezési ellenőr (Gegenhandler) és CZ Verwalter des Obristen Proviandtamt jelentése a rácok élelmezése ügyében. ÖStA HKA HFU RN 91. Konv. 1606. Juli. fol. 6.

1607.04.28.B. CZ Mo-i ideiglenes főélelmester („Ober proviandt ampts verwalters in Hungern”) kötelezvénye Christof Wolzogen Freiherr-nek, az általa a hadi élelmezésre kölcsönzött 8000 rft-ról. HKA NÖ Rev. H–23. fol.1–2.

É:

1596-ban bécsi élelmester. Vö: 1596.06.k. Wolfgang Jörger magyarországi főélelmester jelentése az 1596-os hadjáratra felvett táborigény élelmezési tisztekről és kezességükről. s.d. HKA NÖ Rev. P–15. fol. 22–28.

1613. június 21. Bernhard Griesser ideiglenes magyarországi főélelmester

Utasítása II. Mátyástól: 1613.06.21.B. ÖStA HKA Instr. No. 376. Illetékesége: Győr, Szentmártonhegy, Komárom és Tata várak.

Kauciójára ld. 1611. BG főélelmesteri ellenőr („gegenschreiber des obristen proviandtmaisteramts”) és neje Magdalena geborne Muschingerin reverzálisa, miszerint az átveendő főélelmesteri hivatalhoz szükséges kaucióért vagyonukkal felelnek, ill. kezességet vállal még két jogi doktor: dr. Veit Sießen cs. kir. tanácsos, az AA-i kormányzótanács tagja és Johan Teubl jogi dr. HKA NÖ Rev. H–24. fol. 1–2.

É:

1611–1613 (?) főélelmezési ellenőr.

1619. augusztus 2. (k.) — 1620. március. Helfrich von Fürtenburg ideiglenes magyarországi élelmezési főbiztos

1619.08.17.B. HF és neje, Anna „umb den Obrist-Proviandtverwaltersdienst in Hungarn” reverzálisa, eszerint 1619.08.02. nevezte ki Lipót fhcg. a hivatalra, kaució gyanánt birtokaival felel. 1619.08.17.B. HKA NÖ Rev. P–29. fol.1–2.

1620. március 21. — 1622 (?) *Heinrich Cristof Thonrödl Fr. magyarországi és ausztriai főélelmester (Obrister Proviantmeister in Hungern und Österreich)*

Balthasar Copisy (Copisius) „Veldproviantverwalter” és felesége Cecilia reverzálisa hivataláról, miszerint HCT „Obrister Proviantmeister in Hungern und Österreich” nevezte ki, az UK megerősítette, az AAK által kért intimációt leteszi, kaució gyanánt birtokai (zálogosítás, ill. jelzálogjog átadása). 1620.03.21.B. HKA NÖ Rev. P–6. fol.1–2.

1622. *Christoff Eckhstain von Ehrnegg ideiglenes élelmezési főbiztos (Obrister Proviantamt Verwalter)*

Így említve ÖStA HKA NÖ Reverse H–8. fol.3–4. 1622.12.13. [Egy birtokügyletben kiadott reverzálisa. Nem említik]

1639. március (?) — 1645. május. *Matthias Braun ideiglenes magyarországi élelmezési főbiztos*

Említve: 1639.03.7. ÖStA HKA HFU RN 159. Konv. 1639. März. fol. 89–101.

1639. okt. Uo. RN 160. Konv. 1639. Okt. fol. 7–12.

1641.04.26. „Oberster Proviantleutnant” MB Uo. RN 163 Konv. 1641. April. fol. 35–50.

1645.05.02. MB lemondása. Uo. RN 172. Konv. 1645. Mai. fol. 2–63.

**2. A magyarországi főélelmezési biztos / főélelmester ellenőre
(Gegenschreiber des Obristen Proviantkommissar / des Proviantmeisters)**

1565. *Siegmund Wülpacher (Wildpacher?)*

Említik Christoph Teuffel főélelmester utasításában. ld. ott.

1569. Joachim Rothuet

Utasítás a MK-nak: utasítsák Sági Imrét, a pozsonyi érseki ház provizorát, hogy 2000 rfl-ot az uradalom jövedelméből adjon át Beck főélelmezési biztosnak, v. ellenőrének Joachim Rothuet-nak.

É:

1572-ben győri élelmezési tiszt, egyúttal ideiglenes főbiztos 1581-ig.

1574. június 26. (k) július 7. (i.) — 1577. november 28. előtt. Hans Khunig

Kinevezése: 1574.06.26.B. M – AAK. Az AAK javaslatára kinevezi Hans Khunig-ot „Gegenschreiber des Obristen Comissariambts”-nak, havi 20 rfl fizetéssel. ÖStA HKA GBÖ No. 123. fol. 105v–106r.

Bestallungja 1574.07.07.B. II. Miksától. uo. fol. 106r–107r.

Instrukciója: 1574.07. 7.B. Khunig II. Miksától: uo. fol. 107r–108r.

1574.07.07.B. Miksa utasítása Joachim Rothuet ideiglenes élelmezési főbiztosnak HK kinevezéséről. Uo. fol. 108r-v.

1574.07.09.B. HK *reverzálisa* „umb den gegenschreibers-dienst des Obristen Comisari Ambt in Hungern”. Bestellbrief-je átírva B.1574.07.06-i dátummal. HKA NÖ Rev.H–28. fol. 1–3.

1578. november 28-tól Matthes Trinnkh

Instrukciója: Matthes Trinnkh „Gegenschreiber des Obristen Profannds Amt” részére. II. Rudolftól, 1577.11.28.B. ÖStA HKA GBÖ Bd. 123. fol. 289v–290r.

Bestallungja: fol. 290r–291r. ua dátum.

Mátyás fhcg. utasítása J. Rothuet ideiglenes élelmezési főbiztosnak MT kinevezéséről ua. dátum, fol. 291.

1587. június 15. előtt. Sigismund Wildtpacher

Említve Caspar Püchler ideiglenes főbiztos utasításában.

1587. június 15. — 1596. után Wolff Jobst

Említve Caspar Püchler ideiglenes főbiztos és Wolfgang Jörger főélelmester utasításaiban.

1611–1613 (?) Bernhard Griesser

Ld. a főélelmestereknél.

**3. Horvátországi és szlavóniai főélelmester
(Proviandmeister in Crabaten und Windischland)**

1553. március Wolf Ganser stájerországi, karintiai, krajnai ill. horvátországi és szlavóniai (vend) élelmester

Instrukciója: F nevében: „Instruction wie unnsere getreuer lieber Wolf Ganser, als profanndtmaister unnsere dreier Lanndt, Steir, Karnndten, Crain, auch Crabaten unnd Windischlanndt nun furan solch sein ambt sambt seinen zuegeordneten personen handlen und verrichten solle.” S. d. [1553. március k.] ÖStA HKA Inst. No. 105.

**4. Szlavóniai élelmester / Proviandmeister in Windischland /
magister victualium in confinibus Sclavonicis**

1567. április 4. Benedict Pfann (Pfan, Phann)

Instrukciója: Miksától 1567.04.4.Pr. Az utasításnak a fogalmazványa maradt fenn, többszörös javításokkal. Az utasítás eredetileg J. Schönkirchennek szólt, ezt javították át Pfann részére. Mellékletben Miksa két levele a szlavóniai rendekhez, hogy az új élelmestert segítsék tisztében (egy latin és egy német nyelvű példány) 1567. április 7. „Benedictus Pfann magister victualium in confinibus Sclavonicis” ÖStA KA HKR KIA I. 2.

5. Horvátországi élésmester / Proviantmeister an der kroatischen Grenze

1577. július 20-tól Sigmund Mosbacher horvátországi élésmester

Instrukciója: 1577.06.20.B. ÖStA HKA Inst. No. 250.

Az utasítás fogalmazványát Tomas Naglitsch számára készítették
1577.06.13.B.

6. Magyarországi tábori élésmesterek és élelmezési főbiztosok

6.1. Előzmények

1551. Leopold Püchler „magyarországi élésmester” („auf jetziges khriegswesen in Hungern furgenommener Profandtverwalter” Proviantverwalter in Ungarn)

LP az AAK számvevőségének alkalmazottja, ideiglenes magyarországi katonai élelmezési biztos tervezete ue. hivatal számára az UK részére. („Leopold Püchler, Khu. Mt. u. Diener auf der N. O. Camer Puechhalterey auf Jetziges Khriegswesen In Hungern furgenommene Profandtverwalter”) ÖStA HKA Inst. No. 88. 1551. s. d. fol. 1–10.

1566–1567. Thurzó Ferenc országos élelmezési főbiztos (*supremus annonae nostrae in Hungaria commissarius*)

M utasítása TF r. 1566.08.10.B. MOL E 136 2. köt. fol. 287–295. ill. ÖStA HKA GBU Bd. 393. fol. 292r–294r.

TF és beosztottai működésére: MOL E 554 Fol. Lat. 832., Fol. Germ. 755. fol. 2–19.

É:

1534–1557 nyitrai püspök

1548–1556 a MK elnöke

1556–1562. UK tanácsos, elnök

Csuzy János dunáninneni élelmezési helyettes-biztos

M utasítása CsJ r. 1566.08.11.B. ÖStA HKA HFU RN 13. Konv. 1565 Aug. fol. 11–13.; ÖStA GBU Bd. 393. fol. 294v–296v.; MOL E 136 . 2. köt. fol. 344–352.

CsJ működésére: MOL E 554 Fol. Lat. 832. fol. 11–12. MOL E 41 1567. No. 32.

É:

1568–1570-es évek közepe alországbíró.

Mezőlaky Ferenc dunántúli élelmezési helyettes-biztos

M utasítása MF r. 1566.08.21. Moson alatti tábor. ÖStA HKA HFU RN 13. Konv. 1565. Aug. fol. 15–18.; ÖStA GBU Bd. 393. fol. 297r–299r. és MOL E 136 2. köt. fol. 296–304.

É:

Zalavári apát.

6.2. Tábori élelmezési főbiztosok a 15 éves háború idején

6.2.1. Rendi tisztviselők

1597. Joó János személynök és gellénfalvai Nagyváthy Ferenc élelmezési főfelügyelők

CJH 1597:25. tc. Vö.: *Ember*, 1946. 279–280. p.

Paczoth Ferenc vagy Dengelegy Miklós és Varasdy (Várady) Gáspár alsó- és felső-magyarországi élelmezési felügyelő

Uo.

Tarródy István dunántúli helyettes felügyelő

Uo.

1599. Varasdy Gáspár felső-magyarországi élésmester

CJH 1599:21. tc.

1599. Vizkelety Pál dunáninnyi élésmester

CJH 1599:21. tc.

1599. Csemetey István dunántúli élésmester

CJH 1599:21. tc.

6.2.2. A magyarországi főélelmester tisztviselője

1596. Hans Sick ideiglenes tábori élelmezési főbiztos

Hans Sick verwalter bei Kay. Proviantamt reverzálisa kauciójáról, erre a hivatalra W. Jörger főélelmester nevezte ki 1596-ra, a szükséges kauciót úgy teszi le, hogy ő 1592-ben kölcsönzött a tatai élelmezési hivatalnak 1000 rfl-ot 6%-os kamatra, ebből 300 rfl-al még adósak neki, ez ill. birtokai a biztosítéka. B.1596.06.15. HKA NÖ Rev. P–15. fol. 19–20.
HS egyúttal győri élelmezési tiszt. Uo. fol. 37.

7. Felső-magyarországi (tábori) élélmesterek / Proviantmeister in Zips*1564. december — 1565. augusztus e. Elias von Ratwitz felső-magyarországi élélmester*

1564.12.14. B. Mutasítása ER „provantmaister in Zypps” részére. A mozgó hadak ellátásáért felelős. „Solle er des Teutschen unnd Ungerischen Khriegsvolkh, so wir in Zypps und anderer orten des obern Crais Cron der Cron Hungern ausser der ordinary besatzungen alberait underhalten...” ÖStA KA AFA 12/5.

É:

1565. június e. egyúttal szatmári élélmester

1566–1574. magyaróvári kapitány, mosoni főispán. *Kenyeres*, Utasítások 391. p.

1565. augusztus 12. — 1567. július 13. Feigel Péter főélelmester

„Supremus annonarius magister”-ként említik a SzK egyik kimutatásában („Provisorum et annonariorum nomina cum administrationibus in arcibus finitimis ab initio institutae Camerae Scepusiensis.”) ÖStA HKA VUG 48. fol. 1216v.

É:

1550–1551. murányi udvarbíró. Vö.: *Sarusi Kiss*, 2004.

1557–1559 sárosi udvarbíró *Kenyeres*, Utasítások 521. p.

1571–1573. a SzK tanácsosa. *Szűcs*, 1990. 22. p.

*1594 — 1595. április 19. e. Tobias Wagner felső-magyarországi tábori
élésmester (Proviantmeister in Zips)*

Instrukciója: R-tól s.d. ÖStA HKA Inst. No. 329. (Az utasítást átdolgozták
utódja, Oswald Stainer részére.)

R *bestallungja* TW részére, 1594. sm. sd. B. HKA VUG RN 52 B fol. fol.
1199–1200. (A *bestallung*-ot átdolgozták utódja, Oswald Stainer számára.)

*1595. április 17. (i.) április 20. (k.) — 1598. július 17. előtt. Oswald Stainer
felső-magyarországi tábori élésmester*

Instrukciója: R-től OS részére a felső-magyarországi élésmesteri hivatalról
(Profandtmaister in Zips) 1595.04.17.B. HKA VUG RN 52 B fol.
1193–1198. még egy példány: ÖStA HKA Inst. No. 329. (Az eredetileg
Tobias Wagner részére kiadott utasítás átdolgozása.)

Bestallung-ja 1595.04.20.B. Itt „Provianmteister in Zips und Oberungarn”-
ként jelölik a tisztségét. HKA VUG RN 52 B. fol. 1198.,1201.

Christoph von Teuffenbach zu Mayrhofen hadi tanácsos és felső-magyaror-
szági főkapitány felügyelete alá tartozott.

*1598. július 17. (u. és k.) – 1603. május 12. e. Betlenfalvi Feigel Cirják
felső-magyarországi tábori élésmester*

Instrukciója: a R által Oswald Stainer részére kiadott utasítást kapta meg
változatlan formában, csak a neveket javították át. 1598.07.17. B. HKA
VUG RN 52 B fol. 1193–1198.

Bestallung-ja 1598.07.17.B. (Oswald Stainer nevét javították át FC nevé-
re.) uo. fol. 1198.,1201.

1603.06.10. UK – MK. FC felső-magyarországi élésmester folyamodik fi-
zetése után (e poszton 4 évet töltött, havi 195 Ft-tal). ÖStA HKA HFU RN
78. Konv. 1603. Juni. fol. 214–225.

1603. május 12. u. Jakob Rattinger felső-magyarországi és erdélyi tábori élelmester

1603.05.12. UK – SzK. Értesítés JR kinevezéséről felső-magyarországi tábori élelmesternek (Feldprovianteister, magister annonae campestrae), elődje Cyriacus Feigel helyére. ÖStA HKA HFU RN 78. Konv. 1603. mai. fol. 230–236.

Egyúttal erdélyi élelmester is volt. 1607.03.10. R – Mátyás. JR volt „Provianteister in Siebenbürgen” supplikál a csúnyi harmincadosságért. ÖStA HKA HFU RN 92. Konv. 1607. März. fol. 35.

É:

JR korábban váradi, majd tokaji élelmester volt.

1604. októberében, mint erdélyi „Obristzehenteister”-t említik. 1604.10.15. Kolozsvár. ÖStA HKA HFU RN 86. Konv. 1604. Okt. fol. 285–297.

1606. erdélyi hadi fizetőmester. 1606.02.20. JR volt erdélyi fizetőmester egy évi ellátmányt, ill hátralékos zsoldot kéri. ÖStA HKA HFU RN 90. Konv. 1606. Febr. fol. 112., fol. 129.

1605. Betlenfalvi Feigel Cirják felső-magyarországi élelmester

1605.01.4. FC kérése hátralékos zsoldja kiegyenlítésére vagy birtokadományra (Gömör vm-i Rozoschno, Paschház és Teplic egy része) Mellékletben Basta bizonyáglevelé 1605.01.4. Eperjes. ÖStA HKA HFU RN 88. Konv. 1605. Jan. fol. 1–3.

1606.03.11. UK – UK(Pr), FC „Obristprovianteister in Oberungarn” kéri megtéríteni a tavaly Eperjesnél gabonára adott 2250 ft-t. ÖStA HKA HFU RN 90. Konv. 1606. März. fol. 97.

1607.03.15. UK – UK(Pr). Mátyás fhg-nél supplikál FC az egri püspökség provizori (adminisztrátori) tiszte után. FC kora ifjúságától szolgált, de különösen néhány éve Felső-Magyarországon és Erdélyben mint élelmester tevékenykedett, nemes, birtokai Szepes megyében fekszenek, a MK és UK is becsüli őt. ÖStA HKA HFU RN 92. Konv. 1607. März. fol. 45–46.

1607.03.22. M – MK. FC „antehax annonae magister in Superiori Hungaria” számadásainak felülvizsgálata ügyében. ÖStA HKA HFU RN 92. Konv. 1607. März. fol. 80–86. uo. fol. 81. FC „obrister Profandtmaister in Oberhungern” kérvénye több éven át élelmester, majd visszavonul kora

miatt, de egy éve Basta megint felvetette vele a tisztet. fol. 82–83. Vicebuchalter jelentése a felső-magyarországi élésmesteri tiszttel felvétéléről 1605.

II. Az egyes végvárok élélmezési tisztjei

Eger

Élésmester

1583. k. David Gerstner

Említik a SzK 1583-ban készült kimutatásában, a SzK 1300 Ft-tal adós neki. ÖStA HKA HFU RN 52 Konv. 1587. dec. fol. 160r.

1589. Gothard

„Magister annonarus”-ként említve az egri vár 1589–1590. évi számadásában. MOL E 554 Fol. Lat.1180/f. fol. 182r.

Érsekújvár

Élésmester

1573–1591. Nagy Gábor litterátus

„Magister annonae”-ként említik egy 1573. június 15. – 1574. március 15. közötti számadásban. MOL E 554 2167 I. No. 1. fol. 44.

Teljes névvel: uo. (No. 2.) fol. 1–35. Zeleméry László adminisztrátor eredeti számadása az 1580. évi gabonabevételekről- és kiadásokról.

Ua. az 1582. évi pénzszámadásban, évi fizetése 32 Ft uo. No. 4. fol. 48r.

Ua. az 1583. évi gabonaszámadásban. uo. II. fol. 190r.

Ua. az 1591. évi gabonaszámadásban. uo. 03. fol. 22r.

1594. Kozma Ferenc

„Magister annonae”-ként említve Hölgy Gáspár adminisztrátor 1594. évi számadásában MOL E 554 Fol. Lat. 2167. 03. fol. 228v.

1595–1596. Farkas János

„Magister annonae”-ként említve Hölgy Gáspár adminisztrátor 1596. évi számadásában MOL E 554 Fol. Lat. 2167. 03. fol. 382v.

É:

1595-ben gabonatáros. „Fruementarius”-ként említve Hölgy Gáspár adminisztrátor 1595. évi számadásában MOL E 554 Fol. Lat. 2167. 03. fol. 303r.

1596-ban egyúttal esztergomi aludvarbíró (viceprovisor). Hölgy Gáspár adminisztrátor 1596. évi számadása. MOL E 554 Fol. Lat. 2167. 03. fol. 383v.

1607–1608. Bogyó Pál és Józsa Albert

„Profundmester”-ként említi *Benda*, 1972. 297. p.

*Esztergom***Élelmezési tiszt***1597. július Hans Jobst*

Említik Hans Dalitsch élelmezési ellenőr („Gegenschreiber des Profiant Amts”) utasításában ld. ott.

HJ korábbi „Proviantmeister zu Graan” kimutatása 1597.07.17. ÖStA HKA HFU RN 79. Konv. 1603. Aug. fol. 161–164.

1603–1604. Georg Reutter

Említve: 1604. 08.23. Mátyás – MK levelében, ÖStA HKA HFU RN 85. Konv. 1604. Aug. fol. 410–412.

1606. 04..17. UK – MK. Jelentést kér GR esztergomi „annonarius” és az ottani provizor és polgárok vitájáról (faizás stb.) továbbá arról, hogy Maros most kihez tartozik. ÖStA HKA HFU RN 77. Konv. 1603. April. fol. 206–207.

Az élelmezési hivatal ellenőre

1597. július 29. – 1599. szeptember 3. előtt. Hans Dallitch (Gegenschreiber des Profantambts Gran)

Instrukciója: 1597.07.29.B. HKA VUG RN 52B fol. 1166–1175.

1599. szeptember 3-tól. Johann Lenier (?)

Hans Dalitsch utasítását adták ki számára Bécsben, 1599. szeptember 3-án. ld. ott.

Fonyód

Élésmester

1575. Diák Mihály

1575.01.08. M – MK. A fonyódi kapitánynak eddig egy gyalogos, Diák Mihály adott számot az élelmekről, legyen élésmester és ezért emeljék fel 3 ft-os fizetését 2 ft-al. ÖStA HKA GBU Bd. 399. fol. 8v.

Fülek

Élésmester

1634.02.13. (k.) Georgen Siebenburger

1634.03.01.B. GS és neje Maria Siebenbürgerin geborene Ackhermann reverzálisa „Proviandt verwalter ambt zu Vилleckh”-ről. 1634.02.13-án nevezte ki az uralkodó. Minden vagyonukkal kezeskedik esetleges hiányaiért. ÖStA HKA NÖ Rev. H–25. fol.1–2.

Győr**Élelmezési tiszt (Proviantverwalter)***1554. Leopold Rueß*

1554. április 10. F parancsa LR „profandt Verwalter zu Raab” r. miszerint vegyen át a magyaróvári kapitánytól 40 hordó lisztet és 250 akó bort a győri, szentmártoni és cseszneki katonaság élelmezésére. ÖStA HKA HFU RN 4 Konv. 1554. Marz-Jun. fol. 28.

1560–1562. Gabriel Praun

Említik 1560–1562 közötti számadásainak hiányát (2204 rft 8 kr). I. Miksa Eck Graf zu Salm-nak, hogy a fenti hiányt követelje kifizetni és a győri építkezésekre fordítsa. Speier, 1570. 07. 12. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 326v.

1567. Abraham Hundesperger

Említi Pálffy, 1999. 197. p.

1567. Christoph Rosenberg

Instrukciója: 1567. 01. 01. MOL E 136 5. köt. 460–463.

1572. Joachim Rothuet

Győri élelmezési tisztként említi M 1572.03.08-i, az élelmezési főbiztosi hivatal ideiglenes ellátásáról szóló utasításában. Ld. ott.

1573. novembertől (b.) 1576. február 14. (i.) — 1578. u. Jakob Nagl

1573.11.02. Említik, mint új élelmezési tisztet. ÖStA HKA GBU Bd. 397. fol. 162v.

Instrukciója M-től 1576.02.14.B. ÖStA HKA VUG RN 52A fol.508–523.
1578-ban még ő tölti be a posztot. 1578.02.24.Bécs, R–MK. Annak ellenére, hogy a győri német katonák húspénzét a MK-ból deputálta az uralkodó, semmit sem fizettek, így JN győri élésmester („prefectus annonae”) kénytelen volt 400 Ft-ot két pozsonyi polgártól hitelbe felvenni (Lauser és Muscan polgároktól), R inti a MK-t, hogy fizessék az ellátmányt, a kölcsönt pedig a 2 pozsonyi polgárnak fizessék meg. ÖStA HKA GBU. Bd. 400. fol. 133. ÖStA HKA GBU Bd. 400. fol. 133rv.

1590. Elias Mayr

Említik Adam Teigler élelmezési ellenőr utasításában, Bécs, 1590. május 5. ÖStA HKA VUG RN 52B. fol. 971–978.

1596–1600. Johann/Hans Sick

Győri élelmezési tisztként említik: HKA NÖ Rev. P–15. fol. 37.
1604.08.04. UK–MK. JS győri „Proviantmeister” 1600. évi elszámolásában talált 100 Ft hiány kiegyenlítéséről. ÖStA HFU RN 85. Konv. Aug. fol. 75.
É:
1596-ban egyúttal ideiglenes tábori főélésmester.

1600. december 10. (i.) Simon Zongart (?)

Instrukciója R-től 1600.12.10. B. ÖStA HKA VUG fol. 49–70

1605. december 19. Georg Reitter

Instrukciója: a győri élelmezési tiszt 1600. évi utasítását kapta meg. ÖStA HKA VUG RN 53 fol. 49–70.
1605.12.31.B. GR reverzálisa „umb die Proviantverwalterdienst zu Raab”. A kaució összege 2000 gulden, amit testvére Ludwig Magyaróvárra kölcsönzött, amit aztán átutaltak az esztergomi élelmezési hivatalra, ezt ajánlotta fel kaució gyanánt. Neje is aláírja, Rosmarina. HKA NÖ Rev. R–9. fol. 1–2.

GR az AAK-nak miszerint a Jörger főélelmester által kért kauciót és esküt leteszi. s.d. [1605.12.30.e.] Uo. fol. 3.

1609–1622. u. július 14. Hans Heddl

Instrukciója: a győri élelmezési tiszt 1600. évi utasítását kapta meg. ÖStA HKA VUG RN 53 fol. 49–70.

1622.09.30.Győr. Hans Heddl „wegen noch unerlegten Raittungen und etwo darin befindete rest” kaució letétele, neje Brigita von Paar (!) is aláírja az okmányt. HKA NÖ Rev. R–14. fol. 1–2.

1632. május (?) 1633. április 21. (i.) Simon Zanger

Instrukciója: a győri élelmezési tiszt 1600. évi utasítását kapta meg. ÖStA HKA VUG RN 53 fol. 49–70.

Említve „aulae familiaris et domus annonariae Jaurinensis praefectus” ÖStA HKA HFU RN 145. Konv. 1632. május fol. 224–228.

Az élelmezési hivatal ellenőre

1590. május 5-től (i.). Adam Teigler Gegenschreiber des Profiantamts Raab

Instrukciója: 1590.05.05.B. ÖStA HKA VUG RN 52B fol. 971–978.

1607. Hans Teutsch

1607.04.03. Hans Teich „proviantgegenschreiber zu Raab” és neje, Margarita kötelezvénye a hivatali kaucióra, vagyonukkal felelnek. HKA NÖ Rev. R–6. fol. 1–2.

1647. Philipp Schäffler

Instrukciója: 1647.04.26. ÖStA HKA HFU RN 176. Konv. 1647. április fol. 135–142.

Kálló

Élősmester

1581. március 1. előtt és okt. 1. után. Kaspar Kluegh

Instrukciója 1590 .07. 01. MOL E 554 Fol. Lat. 953. fol. 218r–223v.

Említve: MOL E 554 Fol. Lat. 832. fol. 13–17.

Utána az előbbi utasítása szerint: Georg Fischer, Matthias Vester, Georg Radonitsch (?), Matthias Schneberger (?), Jacob Preiß.

1598. Stefan Lewei (?)

Kimutatás SL kállói éllemezési tisztől: 1598. okt. 1. MOL E 211 Fasc. 4. 3. cs. fol. 206–209.

1598–1599. Matthias Rhodan

Említve Beregszászy Mihály egri püspöki adminisztrátor 1597–99. évi számadásaiban ÖStA HKA HFU RN 74 Konv. 1602. Sept. fol. 70–87.

Kanizsa

Élelmezési tiszt

1572. január 1. (?) — 1578. július Elias Griming éllemezési tiszt és egyúttal az udvarbírói hivatal ideiglenes vezetője

EG kimutatása a kanizsai uradalom 1572. évi bevételeiről és kiadásairól. Kanizsa ÖStA HKA RN 25 Konv. 1573. Dez. fol. 67–69.

1573. június 17. UK – EG „Profanndtverwalter zu Kanisa”, miszerint a Zala vm. dikátorával szemben vezesse ő is a beszedett összegeket. HKA HF Protokolle 1573 R Bd. 306.

1575. december 16. UK - EG kanizsai éllemezési tisztnek, hogy tárgyaljon Colman Schrot-tal együtt a kiskomári vár kapitányával a az ottani német katonák éllemezési tb. ÖStA HKA HF Prot. Bd. 315. fol. 364. Utasítás Colman Schrot-nak ugyanezen ügy tb. uo.

1577-ben még ő van.: 1577.01. 1. UK utasítása EG-nek, hogy a vár építéséhez szükséges fát és zsindelyt a kanizsai uradalom jobbágyaitól szerezze be. ÖStA HKA HF Prot. R. Bd. 336. fol. 1.

Az 1577. márciusi katasztrófa után ő intézi a vár élelmezését. Vö. UK rendelkezései EG-nek, 1577. 03. 23. uo. fol. 85., 1577.03. 30. uo. fol. 91. 1577.04. 02. uo. fol. 96.

1578. 05. 08. UK az AAK-nak, hogy EG-et „Profandt unnd Hofrichter Ampts verwaltung zu Canisa” bocsássa el és helyére Sigmind Lustaller-t vegye fel. ÖStA HKA HF Prot. R. Bd. 344. fol. 174.

1578. 12. 10. UK (Pr.)–UK-nak, hogy Andreas Kielman kapitány jelentsen a volt udvarbíró és élésmester tevékenységéről. ÖStA HKA HF Prot. R. Bd. 344. fol. 418.

1578. május 8. (k.) július 18. (i.) – 1580. december 12. e. Sigismund Lustaller, élelmezési tiszt és egyúttal az udvarbírói hivatal ideiglenes vezetője (1580. februárig)

Kinevezésére: 1578.07.01.B. AAK – Philip Auer „Profandtfürderer zu Stain und Pauzahmaister zu Canischa” r. Utasítják, hogy Elias Griming „Verwalter des Profandt unnd Hofrichter Amts zu Canischa umb seiner bewissten leibs schwachait unnd anderer Ursachen” helyére SL „Gegenschreiber des Filial Dreissigisten zu Carlbürg”-ot nevezte ki az uralkodó (máj. 8-án), vegye át és adja át a hivatalt (Joachim Rothuet „Verwalter des obristen Profandtcommisari Ambt” már tett róla rendelkezést). ÖStA HKA GBÖ No. 123. fol. 366v–367r.

Instrukciója az élelmezési tiszt hivataltól: 1578.07.18.B. ÖStA HKA VUG RN 52A fol. 533–543. és GBÖ Bd. 123. fol. 367r–371r.

SL kanizsai élésmester kimutatása 1579. nov. 1–30. ÖStA HKA HFU RN 40 Konv. 1579. Dez. fol. 335–337.

É:

1568–1570. komáromi élésmester ld. ott.

1578-ban az oroszvári fiókharmincad ellenőre.

† 1588.09.23. e. R – Ernő fhcg. 1588.09.23.Pr. A néhai kanizsai élésmester Lustaller hiányai és 50 ft-os kegydíja tb. 221 ft hiány, 23 év kamarai szolgálatban. ÖStA GBU Bd. 403. fol. 430.

1580. december 12. (k.) 1581. március 20. (i.) – 1591. január 26. e. † Jeremias Fischer, élelmezési tiszt

1580. 09. 13. UK Ernő fhcg-nek az általa a kanizsai élelmezési tiszt állásba javasolt JF tb. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 362. fol. 225.

1580. 12. 12. UK Ernő fhcg-nek, miszerint Sigmund Lustaller helyére az uralkodó JF-t (az udvarban szolgát, Hofdiener) nevezte ki kanizsai élelmezési tisztnek. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 362. fol. 323.

R *instrukciója* JF „Proviandverwalter zu Canischa” számára. s. d. [1581.03.20.B.] ÖStA HKA RN 52B fol. 682–687 és 696–700. Datáláshoz vö.: Uo. fol. 668–680. 1581.03.20.B. A kanizsai élelmezési tiszt *instrukciója*. Eredetileg Lustaller instrukciója, amelyet lemásoltak, a tiszt nevét üresen hagyták, később kihúzták a korábbi dátumot (1578.07.18.) és beírták az új dátumot. A végén két bejegyzés: 1581. február 21. Az AAK nézze át. 1581. február 13. Joahim Rothuet ideiglenes élelmezési főbiztos nézze át és tegye meg a szükséges javításokat. (Néhány apró javítás van is, de ezek nem érdemiek.) Az első oldalra, szemmel láthatólag később beírták JF nevét. A fogalmazványon egy bejegyzés, miszerint JF augusztus 17-én megkapta az utasítást.

1581.11.30. Kanizsa. JF „proviandverwalter zu Kanizsa” fizetésjobbítást kér, korábban udvari szolgálatban, tavalý ide kinevezve havi 25 gulddennel, 50-t kér „zwey faendl fuessknecht, ain hundert teutsche reutter gleichsfalss hundert archibusierpherdt”- ellátása.

1582.02.04. UK véleménye. Összehasonlítások a győri és komáromi helyzettel az ottani élelmezési tisztek fizetése, személyzete (írnok, tolmács stb.). ÖStA HKA HFU RN 44 Konv. 1582. Febr. fol. 54–59.

1591.01.26.Pr. R – UK. Az elhalálozott JF helyére Ulrich Kentnert nevezte ki. HFU RN 58 Konv. 1591. Konv. Jan. fol. 55.

É:

1580.12.12. — 1581.11. egyúttal ideiglenes jelleggel kanizsai számvevő és az udvarbírói hivatal vezetője. *Kenyeres*, Utasítások 280. p.

1581. 07. 20. Miksa főherceg JF kanizsai élelmezési tiszt esküvője alkalmából 40–50 ft értékű ajándékot küld. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 368/a. fol. 264.

1591. január. Ulrich Kentner élelmezési tiszt

1591.01.26.Pr. R – UK. Az elhalálozott Jeremias Fischer helyére UK-t nevezte ki. ÖStA HKA HFU RN 58. Konv. 1591. Konv. Jan. fol. 55.

1591.01.26.Pr. Rudolf – UK? A meghalt kanizsai Proviandtverwalter Jeremias Fischer helyének betöltése, utódnak kirendelve Ulrich Kentner ÖStA HKA HFU RN 58. Kon. 1591. jan. fol. 55–101.

É:

1589.08-tól 1598-ig egyúttal kanizsai számvevő. *Kenyeres*, Utasítások 281. p. *Kenyeres*, Kamarai birtokok 226. p.

1594. Korongy Benedek élelmezési tiszt

1596.05.28. UK – AAK-nak, miszerint KB maradjon meg élelmezési tiszt hivatálában. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 498. fol. 69.

Pincemester*1573-ig. Georg Schaur*

1573.02.25.B. M – AAK, Georg Schaur korábbi „Profandt Kellermesiter zu Canischa”-t kinevezte komáromi vámosnak. ÖStA HKA GBÖ Bd. 123. fol. 3r–4r.

1573.03.10. [Miksa cs.] levele Andreas Kielman komáromi főkapitánynak és Hans Täßgern komáromi udvarbírónak, hogy Georg Schaur-t, aki korábban Kanizsán volt Kellermeister, saját alázatos kérésére kinevezte komáromi vámosná (Mauter zu Comorn) ÖStA HKA VUG RN 52A. fol. 371.

É:

1573–1576. komáromi vámos. † 1576.03.24.e. *Kenyeres*, Utasítások 311. p. *Kenyeres*, Kamarai birtokok 232. p.

Kassa

**Élésmester, élelmezési tiszt (magister annonae et victualium,
Proviandverwalter)**

1553. ?. — 1554. december. *Joseph Seczenrott.*

1553.06.16.B. F *instrukciója* a kassai élésmesternek. „Instructio pro fidele nostro N. magistro annonae et victualium nostrorum in civitate nostra Cassoviensi”. Eredeti tisztázat. MOL E 136 Irr. 30. t. Militaria fol. 380–382. *Kiadva: Kárffy Ödön: A kassai élelmezési biztos utasítása 1553-ból.* In: Történelmi Tár Új. foly. 4. (1903) 471–474. p. Talán Seczenrot utasítása, mivel a sárosi vár számadáskönyve 1553-ban „*provisor victualium Cassoviensis*”-ként említi. MOL E 554 Fol. Lat. 1314.

1554. december. Kassa. A Kassán található élelmiszerek összeírása. „Inventarium annonae, et victualium Sacrae Regiae Maiestatis aliarumque rerum et instrumentorum ad usum et curationem eorundem victualium pertinentium in civitate Cassoviensi iuxta assignationem per Josephum Seczenrott, priorem victualium magistrum Emerico Zolthan successori eius factam, Cassoviae, mense decembri anno domini 1554.” MOL E 554. Fol. lat. 832. fol. 4–8. [Tharnóczy András és Dessewffy János kir. biztosok által felvett inventárium a kassai fegyver- és élelmékészletről.]

É:

1551-ben sárosi élelmezési ellenőr, ld. ott.

1557-ben újra kassai élésmester.

1557–1571 között Kassa város választott községének tagja. *Németh*, Kassa archont.

1554. december 25. (*hivatal kezdete*), 1555. augusztus 1. (i.) – 1557. február
Zoltán Imre élésmester

1554. decemberében [Karácsonyán] veszi át hivatalát elődjétől. Vö.: Tharnóczy András és Dessewffy János kir. biztosok által felvett inventárium a kassai fegyver- és élelmékészletről. ÖStA HKA HFU RN 4. Konv. 1554. s.d. fol. 22. és RN 5. Konv. 1555. Febr. fol. 67–68.

Instrukciója: 1555.08.01.Po. MOL E 136 1. köt. 127–132. p.

1556.03.07. ZI jelentése a kassai éleltár helyzetéről. MOL E 41 1556. No. 23.

Számadása:1554–1557. MOL E 554 Fol. Lat. 1181. fol. 20–32. Említi: *H. Németh*, 1997. 164. p.

1557. Joseph Seczenrot

1557.02.14. JS jelentése a kassai élésház helyzetéről. MOL E 41 1557. No. 26.

1563. dec. e. — 1564. Georg Zipser / Szepesi Gergely

1563.12.03. F – MK A lemondott kassai élésmester (Gregor (sic!) Czipser victualium magister) helyére Garaz (!) Mátyás kassai lakost nevezi ki. Czipser adjon számadást a kassai és murányi hivataláról. ÖStA HKA GBU Bd. 392. fol. 141.

1564.01.28. Pesthy Ferenc jelentése többek között Zipser Gergely kassai annonarius lemondásáról. MOL E 41 1564. No. 8.

1564.04.20. GZ jelentése a kassai katonai élelmezés számadásáról és a német zsoldosok ellátásáról. MOL E 41 1564. No. 51.

É:

1555–1558. murányi élésmester. Ld. *Sarusi Kiss*, 2004.

Kassai polgár. Uo.

1564. jan. 20. — 1569. márc. 9. Garay Mátyás

Hivatali idejére: HKA VUG 48. fol. 1216–1217. (Itt Gaway-ként említik!) Kinevezését először 1563.12.03-án említik, ld. Georg Zipser-nél.

1564.02.09. GM jelentése a kassai katonai élelmezés helyzetéről. MOL E 41 1564. No. 16.

1564.04. 23. Pesthy Ferenc jelentése Görtschacher Kristóf [erdélyi hadi fizetőmester] számadásáról, a kassai annona tisztviselőinek fizetéséről, megemlíti GM jelenlegi kassai élésmestert és elődjét, Zipser Gergelyt. MOL E 41 1564. No. 53.

1566.03.07. Pesthy Ferenc jelentésének mellékletében Schwendi Lázár levele Garay Mátyáshoz. MOL E 41 1566 - No. 22.

Említi Peter Gannser hadi fizetőmester 1569-es számadásában. ÖStA KA AFA 1569 13/1.

É:

Garay Máté (!) nevű polgár szerepel 1553-ban Kassa város választott községének tagjai között. *Németh*, Kassa archont.
1560–1562 kisvárdai élésmester ld. ott.

1569. március 10-től Georg Merczinger

Hivatali ideje: ÖStA HKA VUG 48 fol. 1216–1217.

1572 — 1573. jan. 14. e. † Andreas Haller

AH „säliger gewesener Profantverwalter” 1572.10.01–15. Franz Hörner Kriegszahlmeister-től 7129 rft 20 kr 0.5 den. vett fel a katonaság élelmezésére. MOL E 554 Fol. Germ. 755.

1573.01.14.B. Utasítás a SZK-nak. Az elhunyt AH helyére Joannes Scultetius de Eprejes-t nevezzék ki évi 300 rfl fizetéssel (Hans Schuldhäss). ÖStA HKA GBU Bd. 397. fol. 6r.

É:

1572–1576 között Kassa város választott községének tagja. *Németh*, Kassa archont.

1573. február 16 után — 1574. okt. 31. után. Hans Gulden

Hans Gelden (sic!) kassai élésmester 1573.02.16. – 05.15. 9690 mft 11 den (12112 rft 38 kr 1 den) összeget vett fel a katonaság élelmezésére. MOL E 554 Fol. Germ. 755. C

„Überschlag. aller profandt so ain ganz jar auf das kriegsvolckh artolerey unnd all ander offizier personen alhie in Caschaw aufgehet hierin zu sehen. 1574.”. HG kimutatása 1573.11.01. – 1574.10.31. MOL E 554 Fol. Germ. 755. fol. 27–29.

É:

1567–1573 között Kassa város választott községének tagja. *Németh*, Kassa archont. (Johannes-ként említve.)

1574. március — 1575. július. Johann Gramet

1574.03.12. UK a SZK-nak, miszerint az elhunyt élelmezési tiszt helyére engedélyezik JG-t felvételét. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 311. fol. 80.

1575.06.20. UK utasítása a SZK-nak, miszerint JG nem maradhat tovább a kassai élelmezési tisztben, hanem át kell adnia Hans Salczernak. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 317. fol. 150.

1575. július 19. UK utasítása a SZK-nak, hogy JG helyére nevezzék ki Hans Salzert. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 317. fol. 188.

É:

1574.12.04. M utasítása a SZK-nak, hogy JG esküvőjére (Jacob Scipolt néhai sárospataki kapitány özvegyét vette el) egy 50 ft értékű serleget adományozzanak. ÖStA HKA GBU Bd. 398. fol. 189v.

1576-ban tokaji zászlótartó, a tokaji vár részére 50 hordó bort ad el 1576-ban, tokaji szőlőinek termésével részt vesz a felső-magyarországi borkereskedelemben. *H. Németh*, 2000. 227. p.

1575. június után — 1576. Salczer János

Kinevezését ld. Johann Gramedt-nél.

1576.10.16. UK utasítja a SZK-t, hogy intse meg a lusta SJ-t. Ua. utasítás az UK-tól, hogy SJ szorgalmasabban járjon el hivatalában. ÖStA HKA HK Prot. R Bd. 325. fol. 155.

É:

1575 szatmári élésmester ld. ott.

1578–1579. szatmári udvarbíró *Kenyeres*, Utasítások 563. p.

1582. e. — 1589. u. Lazarus Hoffmann

1582.01.01.–12.31. közötti számadása: OSzK Kt. Fol. Germ. 246. 82 fol.

1584.01.01.–12.31. közötti számadása: MOL E 263 1. cs. 144 fol.

Kassai annonariusként említve 1589-ben. Nagyváthy Ferenc felső-magyarországi főudvarbíró számadása 1589.07.01.–1592.04.23..MOL E 554 Fol. Lat. 832. fol. 22–25.

É:

1577. tokaji élésmester, ld. ott.

1596. k. *Hans Sagmeister*

Említi: *H. Németh*, 2004. I. köt. 307. p.

1597–1607. *Andreas Ungnad*

Említve Beregszászy Mihály egri püspöki adminisztrátor 1597–99. évi számadásaiban ÖStA HKA HFU RN 74 Konv. 1602. Sept. fol. 70–87.
1607.02.17. R – Mátyás fhcg. AU volt kassai élelmezésmester kér másol alkalmazást vagy előléptetést, erről kér információt. ÖStA HKA HFU RN 92. Konv. 1607. Febr. fol. 43.

1607–1608. *Fáy István*

Benda, 1972. 301. p. *Benda* udvarbírónak nevezi.

Kisvárd

Élelmezési tiszt

1560–1562. *Garay Mátyás*

Hivatali ideje: HKA VUG 48 fol. 169.

É:

1564–1569. kassai élésmester ld. ott.

Komárom

Élelmezési tiszt (Proviantverwalter)

1549. *Cassian Zeller*

1549.08.18.Pr. F – AAK. A komáromi katonaság élelmezése tb. CZ komáromi élelmezési tiszt jelentése alapján, nehézségek: bort hitelbe vett eddig, most 544 rfl-ot rendel borvásárlásra a hadi fizetómestertől és az udvari fizetómestertől, intézkedjenek az ügyben. HKA GBÖ Bd. 63. 217v–218r.

1551–1552. Alexander Rumbel

Egyúttal tatai élésmester. Ld. a főélelmesterei hivatal előzményeinél.

1552. Cristof Griespaur

Említve 1552 decemberéből, mint komáromi élésmester: ÖStA HKA HFU RN 5. Konv. 1555. Febr. fol. 148r. és Konv. 1555. Mai. fol. 92., és saját kezű levele 1555.02.19. uo. Konv. 1555. marz. fol. 13–14.

1557.02.08.B. AAK – M CG volt komáromi élésmester számadásai és az általa és az 1555.06.18-án Cristof Link Oberproviandverwaltertől átvett karasiakkal való elszámolás tb. ÖStA HKA HFU RN 6. Konv. 1557. Jan. fol. 73. Cristof Link levele Griespaur ügyében. s.d., elhunytként említi Griespaurt. uo. fol. 75–76.

1553. Lamprecht Jeneschitz komáromi és tatai főélelmester, majd 1554-ben komáromi élésmester

1553-ban Komárom és Tata főélelmestere, ld. a főélelmestereknél.

1554.04.11. F - Christoph Link [főélelmester]. Utasítsa LJ komáromi élelmezési tisztet, hogy Prandorffer Tamás udvarbírótól valamennyi gabonát, kb. 1000 mérőnyit vegyen át a tizedgabonából. ÖStA HKA HFU RN 4 1554. Konv. März-Juni. fol. 30.

1554.08.11. Az AAK LJ-et már mint volt komáromi élelmezési tisztet említi. ÖStA HKA HFU RN 4 1554. Konv. Aug-Okt. fol.49.

1555–1556 Cristof Griespaur (?)

Említve 1555-ben, mint komáromi élésmester: ÖStA HKA HFU RN 5. Konv. 1555. Mai. fol. 92., és saját kezű levele 1555.02.19. uo. Konv. 1555. marz. fol. 13–14.

1557.02.08.B. AAK – M CG volt komáromi élésmester számadásai és az általa és az 1555.06.18-án Cristof Link Oberproviandverwaltertől átvett karasiakkal való elszámolás tb. ÖStA HKA HFU RN 6. Konv. 1557. Jan. fol. 73. Cristof Link levele Griespaur ügyében. s.d., elhunytként említi CG-t. uo. fol. 75–76.

É:

1552-ben már komáromi élésmester.

1557. Walter Widner

WW s.d. kimutatása a katonaság felé fennálló élelmiszer-tartozások összegéről. ÖStA HKA HFU RN 6. Konv. 1557. Sept. fol. 6–9.

1560. Hans Schichfinster

Hans Tätzgern komáromi udvarbíró jelentésében említi, mint új élelmezési tisztet. Vö. F utasítása Joachim Schönkirchen Landmarschall-nak és főélésmesternek 1560.07.01. ÖStA HKA GBU Bd. 391. fol. 154.

1568–1570. május Sigismund Lustaller

M parancsa a MK-nak, miszerint 4000 mFt-ot fizessenek SL komáromi élelmezési tisztnek az esztergomi érseki birtokok jövedelméből. 1568.12.07.Linz. ÖStA HKA GBU Bd. 395. fol. 372v.

1569.01.09.B. M a MK-nak. A korábbi utasítás alapján az esztergomi érseki uradalomból kifizetni rendelt 4000 mFt-ot amennyiben még nem fizették ki SL komáromi élésmesternek, akkor fizessék ki Hieronimus Peckh [Beck] de Leopoldsdorf élelmezési főbiztosnak. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 2v–3r.

1569.01.15.B. M utasítása a komáromi udvarbírónak (itt: burggraf) és élelmezési tisztnek. A Leopold Beck élelmezési főbiztos által a részére a MK-tól kiutalt 4000 mFt-on a katonaság számára vett borról adjanak nyugtát. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 15rv.

1569.09.05. Utasítás az AAK-nak. 33 Muth 3 Metz zab a győri építésre a lovaknak SL komáromi élésmestertől. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 172v.

1570.05.16.Pr. M utasítása az AAK-nak, miszerint SL helyére Leopold Beck élelmezési főbiztos javaslatára Hans Hirsch-t nevezi ki. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 312v–313r.

É:

1578–1580 kanizsai élelmezési tiszt, további életrajzi adatait ld. ott.

1570. május 16. (k.) október 1. (i.) — 1581. Hans Hirsch

1570.05.16.Pr. M utasítása az AAK-nak, miszerint Sigismund Lustaller helyére Leopold Beck főélelmezési biztos javaslatára HH-t, az AAK számvevőségének beosztottját („Diener bei Niederösterreichischer Cammerbuchhalterei”) nevezi ki. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 312v–313r.

Instrukciója: 1570.10.01.B. ÖStA KA HKR KIA I. 4.

Folyamatosan említik a komáromi uradalom számadáskönyveiben 1581-ig. É:

1573–1578. egyúttal ideiglenes udvarbíró. *Kenyeres*, Utasítások 311. p.

1585. augusztus 27. — 1602. december 31. Hans Volckhardt Widmer (Widmayr)

Instrukciója: R utasítása HVW komáromi élelmezési tiszt számára. 1585.08.27. Hans Hirsch korábbi élelmezési tiszt utasításának átdolgozása. Fogalmazvány. ÖStA HKA Inst. No. 292. Uo. feljegyzés a Buchhalter számára, miszerint a mellékelten megküldött utasítás alapján egyezzen meg HVW-el az új élelmezési tiszttel.

Kauciójára ld. 1585.08.01.B. Elisabeth Polainin „wittib ein geborne Widmerin” és Catherina Widmer elismervénye, miszerint abból a 1655 guld. 24. kr-ból, amelyet HVW testvérük és Georg Michel Stizll mostohatestvérük vett fel rokonuktól (Vetter) Barthlme Mülstedter von Mauern-től 5%-os kamatra, ebből az összegből fejenként 438 g 51 kr-t, összesen 877 g 42 kr magukra vállalnak és ezt az összeget „unnserm freuntlichen lieben brueder Hansen Volkharten Widmer auß sonderlicher Schwesterlichen lieb und treue ubergaben und bewilligt”. Ezt az összeget testvérük csak a komáromi élelmezési hivatal betöltéséhez szükséges kaució letételéhez használhatja fel. ÖStA HKA NÖ Reverse C–1. fol. 5–6.

1585.06.10.B. Elisabeth Pollainin, született Widmer a bécsi sóhivatalnál lévő apai és anyai követelésükről, ami 800 fl 5%-os kamattal, lemondanak HVW testvérük, ekkor Hofdiener javára. Uo. fol. 7.

1585.08.01.B. Christoff Teufel Freiherr zu Gundersarff und Pfandinhaber der Hauptmanschaft Neustatt Mátyás fhgc. kamarásának kötelezvénye, miszerint HVW komáromi élésmesterségéhez szükséges kaucióból vagy kezességből 500 rfl-ig ő jótáll. Ha HVW nem az utasításában foglaltak szerint jár el, vagy más okokból hiánya keletkezik, ő fizeti azt 500 rfl erejéig, ill. örökösei taroznak megfizetni, akár birtokaiból is. Uo. fol. 9.

1585.08.01. Elisabet Pollainin kötelezvénye miszerint testvére, HVW komáromi élésmesterségéhez szükséges kaucióból vagy kezességből 384 rfl-ig ő jótáll. Uo. fol. 11.

Említik egy 1595. évi esztergomi érseki gabonaszámadásban „Joannes Folkhartn Býdmer curator annonae Comaromiensis”. MOL E 554 Fol. Lat. 2167. 03. fol. 296v.

1598.01.10. R a hadi fizetőmesternek, HVW komáromi élésmester számára utaljon ki 3000 Ft-ot. ÖStA HKA HFU RN 65 Konv. 1598 Jan. fol. 21–22.

1602-ben részt vesz a komáromi uradalom összeírásában, ekkor mint komáromi élelmezési tisztet és a MK tanácsosát említik. Az összeírást ld. ÖStA HKA VUG 46 fol. 90–103. és MOL E 156 Fasc. 86. No. 10/a. Vö. még: HVW komáromi élelmezési tiszt és Hans Armbruster pozsonyi főharmincados jelentése a komáromi uradalomról. 1602.07.20.Po. ÖStA HKA HFU RN 73. Konv. 1602. Mai. fol. 254–259.

É:

1601. Valószínűleg a MK tanácsosa. *Fallenbüchl Zoltán*: A Magyar Kamara tisztviselői a XVII. században. In: Levéltári Közlemények 39. (1968) 252. p. (a továbbiakban: *Fallenbüchl*, 1968.) „Wittmayer János”ként említi.

1602. MK tanácsosa. Ld.: 1602.dec.31. HVW MK tanácsos elismervénye („Röm. Khay. Mt. hungerischer Camerrath zu Prespuerg”). HKA NŐ Rev. C–1. fol.

1604. a MK tanácsosaként említve. *Fallenbüchl*, 1968. 252. p. „Widmer János Wolcard”-ként említi.

1604.09.18. Tanácsosi minőségében részt vesz Johann Lehner kapitány trencsényi tumultusának kivizsgálásában a váci püspök és Czobor Mihály biztosok társaként. ÖStA HKA HFU RN 86. Konv. 1604. Sept. fol. 331

1604.11.23. R – HVW MK tanácsos r., információszerzés végett a Felső-Magyarországra küldi, hogy tájékozódjon kamarai ügyekben. ÖStA HKA HFU RN 87. Konv. 1604. Nov. fol. 196–199., 207.

1605-ben kinevezik az esztergomi érsekség adminisztrátorának *Kenyeres*, Kamarai birtokok II. köt. 205. p.

1607. márciusig a Magyar Kamara titkára, majd márciustól kamarai tanácsos. *Benda*, 1972. 275. p.

1603. január 23. (h.), május 9. (b.), december 22. (i.) — 1617. június 1. e. Georg Khober

Instrukciója R-től 1603.12.22.B. ÖStA HKA Inst. No. 349.

Kauciójára és hivatal átvételére ld.: 1602.12.31.B. Hanns Volkhradt Widmer MK tanácsos [korábbi komáromi élelmezési tiszt] elismervénye, miszerint Mátyás fhcg. kinevezte GK zu Khoberspurgot komáromi élelmezési tisztnek 4070 rfl kaució letétele mellett, de ebből GK-nek hiányzik még 2000 rfl, ezért ő az AAK engedélyével megállapodott vele, hogy 7%-os kamatra meghitelezni neki a pénzt a kaucióra 1603.01.01-től. HKA NÖ Rev. C–1. fol. 17–18.

1603.01.23.B. GK komáromi élelmezési tiszt és felesége, Barbara elismervénye, miszerint a hivatalt Widmertől veszi át, akinek 4000 rfl-os kauciója volt, ő is eszerint veszi át a hivatalt, kötelezi magát, hogy hiányok esetére és halála esetén is vagyonával felel. Uo. fol. 19.

1603.05.9. UK–AAK, GK beiktatása komáromi élelmezési tisztnek. ÖStA HKA HFU RN 78. Konv. 1603. Mai. fol. 194.

1616.02.18.B. GK és felesége, Barbara elismervénye, miszerint amikor Mátyás fhcg. 1603. elején kinevezte GK-t komáromi élelmezési tisztnek, 4077 rfl kezességet tett le, és 1603.01.23-i elismervénye alapján hozzájárult, hogy hiányok esetén nem csak letartóztathatják, hanem vagyonából foglalhatják le. Most amennyiben 3 hónapon belül nem adja le az utolsó 3 év számadásait, akkor az hiánynak bizonyul és megerősíti korábbi reverzálásában adott hozzájárulását az ellene foganatosítandó szankciókhoz. Uo. fol. 21–22.

É:

1601-ben kanizsai seregírnök (Oberfeldschreiber zu Canischa) NÖ Rev. C–1. fol. 15.

1607-re egyúttal komáromi udvarbíróként is említik. *Benda*, 1972. 299. p.

1617. 06. 01. (reverzálisa) – 1625. március 15. e. Samuel Wissmüller/Wissmüllner

Reverzálisa: 1617.06.01.B. SW komáromi élelmezési tiszt reverzálisa, elődje Khober volt. 4070 gulden a kaució, annyi, mint Khobernak volt. Felesége, Margareta helyett, aki beteg volt ekkor, Mattheus Judex udvari orvos (Hofmedicus) írja alá. HKA NÖ Rev. C–17. fol.1–4.

1625. március 15. (k.), 1626. február 2. (i.) Wolff Pallan/Päller

1626.02.04. WP komáromi élelmezési tiszt reverzálisa, 1625.03.15. nevezték ki Wißmüller utódjaként, mivel felszólították, hogy tegyen le kezességet 4070 rfl értékben, kaucióként vagyonát adja, ill. hozzájárul, hogy lecsukhatják és testi büntetésben is részesülhet hiányok esetén. Instrukcióját az AAK-tól csak 1626.02.02.B. kapta meg, ami szerint fog eljárni. C–15. Comorn. B. fol. 1–2.

1626.08.07. WP komáromi élelmezési tiszt saját kezű elismervénye, hogy átvette a AAK-tól (NÖ Camer Expedition) az instrukcióját. Uo. fol. 3.

1628.07.24.B.WP komáromi élelmezési tiszt 1625.03.15-én kapta meg az állást, Wißmüller volt az elődje, leteszi 4070 rfl-os kauciót hiányai esetére, efelett birtokait köti le. Utasítását az AAK-tól 1626.02.02.B. kapta meg. HKA NÖ Rev. P–15. fol. 39–40.

1628. november 9. (i.) Phillip Ludwig Praitschedl

Instrukciója II. Ferdinándtól: 1628.11.09.B. ÖStA HKA Inst. No. 429. (MOL W 4758)

Az élelmezési hivatal ellenőre

1590. május 16. után Hans Kholbenhueber

Adam Teigler győri élelmezési hivatali ellenőr utasítását adták ki számára 1590.05.05. után, ld. ott. Vö.: 1590.05.16. Instrukció HK komáromi ellenőr számára. ÖStA HKA HFU R. Nr. 57. Konv. 1590. május. fol 653/2–9.

1592 Georg Englmayr

1592 05. 12-én kiadták számára Hans Kholenhueber utasítását. ld. ott.

1592. u. Georg Forkh

Hans Kholenhueber utasítását adták ki számára Georg Engelmayr után. ld. ott.

1625. május 9. (utasítás kelte) Abraham Pruckmayer (*Proviantgegenhandler*)

1625.05.13.B. AP („Gegenschreiber des proviantamts zu Comorn”, „Proviantgegenhandler”), reverzálisa, miszerint megkapta instrukcióját az AAK-tól 1625.05.09., az abban foglaltak szerint fog eljárni (semmi kötelezettségvállalás hiányokért nem szerepel). HKA NÖ Rev. C–16. fol.1–2.

Élelmezési pincemester (Proviantkellermeister)

1606. szeptember 1. (utasítás kelte) Rudolf Waibl

Instrukciója: 1606.09.01.B. ÖStA HKA Inst. No. 359.

Reverzálisa: 1606. 09.01 RW és felesége, Paulina Waiblin elismervénye „kellermeisterdienst zu Comorn”-ról, kezességet vállalt érte Hercules Gender, aki „diener és registrtor-adjunct bei der NÖ Registratur”, és ő is és felesége, vagyonuk terhére hiányai esetére (kivéve az ellenség, vagy katonaság erőszakoskodása által okozott károk). HKA NÖ Rev. C–2. fol.1–2. Vö.: 1606.12.01.B. Hercules Gender diener és registrtor-adjunct bei der NÖ Registratur reverzálisa, miszerint jótáll Rudolf Waibel Weinmeister zu Comorn helyett esetleges hiányait. Uo. C–7. fol.1–2.

Körmend

Élelmezési tiszt

1604.09. e. Caspar Khrenpeck

1604.09.07-én volt körmendi „proviandtiner und verwalter”-ként említve. ÖStA HKA HFU RN 86. Konv. 1604. Sept. fol. 187.

Krasznahorka

Élelmezési tiszt (Profandtverwalter)

1572–1574. Albrecht Salzer

AS 1572.08.07. – 1573.08.31. 930 mft 54 den (1163 rft 10 kr 2 d.) összeget vett fel a katonaság élelmezésére. Ciriaco Pobest számadása Kassa, Szendrő, Szádvár, Krasznahorka, Patak, Tokaj, Szatmár várak számára ki-

utalt összegekről, 1572.08.01-től 1573.08. 31-ig. MOL E 554 Fol. Germ. 755. fol. 20–26.

1574. 01. 03. AS proviantverwalter levele a SzK r. MOL E 254 1574. Jan. No. 1.

1579. november 1. (i.) Niklas Pach

Instrukciója a SZK-tól 1579.11.01. MOL E 554 Fol. Lat. 953. fol. 139r–140r.

Léva

Élelmezési tiszt

1641. Kovácsi Márton

1641.08.01. KM lévai élelmezési tiszt említése. ÖStA HKA HFU RN 163. Konv. 1641. Aug.

1668. január 20-tól (i.) Georg Franz Hueber

Instrukciója I. Lipóttól, 1668.01.20.B. ÖStA HKA Instr. No. 535.

Magyaróvár

Élelmezési tiszt

1596. Caspar Khrembz

Wolfgang Jörger főélelmester jelentése az 1596-os hadjáratra felvett tisztokról és kezességükről. s.d. 1596.06.k. Az iratban említi CK „proviantverwalter zu Hungerischen Altenburg”-ot. HKA NÖ Rev. P–15. fol. 22–28.

1649. Johann Haas

Instrukciója: 1649.04.10. ÖStA HKA HFU 180 Konv. 1649. April. fol.15–24.

Murány**Élésmester, élelmezési tiszt***1549. Sigismund Wilpacher*

„Magister victualium arcis Muran”-ként említve az egri vár 1549. évi számadásában. 22 hordó (214 köből 2 pint) bort küldtek Egerből Murányba. 1549. február 5. – december 16. közötti számadás Dobó István és Rokawy Sándor által. MOL E 554 Fol. Lat. 2128. I. fol. 36r.

É:

1543–1552. ideiglenes magyarországi főélésmester, ld. ott.

1551. november 1. (i.) november 5. (h.) — 1554. szeptember 13. †. Kaspar Khöler de Schweydnitz élésmester (curator et dispensator annonae et victualium)

Instrukciója: 1551. november 1. Pozsony. I. Ferdinándtól. MOL E 136 5. köt. fol. 428r–431r. Kiadva: *Sarusi Kiss*, 2002. 215–220. p. Vö.: *Ember*, 1946. 274–275. p. Vö.: *Sarusi Kiss*, 2001. 239. p. *Sarusi Kiss*, 2004. 1554.02.12.B. F parancsa KK „Profantmaister zu Muran” r. Dominits Gáspár kapitány (Hauptmann) a vár alatt lévő 13 német gyalogosának ellátása tb. ÖStA HKA GBU Bd. 389. fol. 5v.

1555–1558. Szepesi Gergely

Sarusi Kiss, 2001. 239. p. *Sarusi Kiss*, 2004.

É:

1563–1564. kassai élésmester ld. ott.

Palota**Élelmezési számvevőtiszt (Proviantschreiber)***1581. november 22-től. Sebastian Hesel*

Instrukciója: 1581.11.22. Palota. ÖStA HKA Inst. No. 268. Lényegében véve az uradalom valamennyi jövedelmének beszedésére kap utasítást.

1582.01.22. Rudolf utasítása Ormándi Péternek, hogy Hagymáskér, Kayas, Rostass és Kálóz birtokokat a Pálffy Tamás örököseitől vegye át és csatolja vissza Palotához, és utasítja SH élelmezési tisztet (itt victualium scribae) hogy a vár szükségleteire adminisztrálja a birtokokat. fol. 346. SH Provaint verwalter. ÖStA HKA GBU Bd. 397. fol. 344rv.

1582.01.28. R? – Gregoróczy Vince r. Palota élelmezése tb. 3 kila gabona 1 ft-ért adná el Pálffy János, tárgyaljon vele, Gregoróczy szerezzon pénzt a vendő gabonára a dika v. taxa terhére és adja át SH élelmezési tisztnek. ÖStA HKA GBU Bd. 397. fol. 345v–346r.

1582.02.27. B. Utasítás SH „Proviantschreiber zu Palota” r. Andreas Teuffel győri kapitány levele alapján, Pálffy János kauciót kér az eladandó gabonára, fizessen és nyugtát vegyen róla. ÖStA HKA GBU Bd. 397. fol. 368rv.

Pannonhalma

Élelmezési tiszt

1590. Wolf Lenntaller

Fejérvény István nyitrai püspök és helytartó valamint Georgius Wukowitsch (Vukowich) székesfehérvári prépost (Probst zu Weisenburg, custos Albensis) kezességvállalása WL most kinevezett szentmártonhegyi élelmezési tiszt nevében az általa esetlegesen okozandó károkért. (Proviantverwalter zu Sannt Merttensperg). Dátum: Szentmártonhegy 1590. [kiszakadva]. HKA NÖ Rev. M–1.

1601. Gabriel Menhardt

GM „Proviantdiener auf Standt Merttensperg” kérvénye. ÖStA HKA HFU RN 71. Konv. 1601. September fol. 260–264.

Pápa

Élőmester

1599.01.3. UK– Zacharias Geizkhofler, Proviantverwalter kinevezése tb. Pápara (két szolgálával egyetemben), továbbá a pápai malom ügyében. ÖStA HKA HFU RN 65 Konv. 1599. fol. 6–7. (Nincs megnevezve a kinevezendő tiszt!)

1625–1627. Szecezer György élésmester

Említve: II. Ferdinánd birtokadománya SzGy számára Igarra (Fejér vm.) Sopron, 1625.11.24. MOL A 57 Libri regii 7. köt. 477–478. p. és Bécs, 1627.06.28. MOL A 57 7. köt. 671–672. p. MOL E 227 6. köt. 194. p. „rei annonariae praefectus in praesidio Papa”-ként említve.

*Pozsony vár***Élelmezési tiszt***1552. Bartolomeus Schwartz*

1552.08.19. F bestallungja BSch pozsonyi élésmester részére. ÖStA HKA GBÖ Bd. 65. fol. 562v–563r. Az utasítás BSch az AAK és a „főlésmester” alá rendeli.

1595. Hans Koczman/Kunczman

„Curator annonae Poseniensis” néven említve az esztergomi érsekség 1595. évi gabonaszámadásában. MOL E 554 Fol. Lat. 2126. fol. 296v. Wolfgang Jörger főlésmester jelentése az 1596-os hadjáratra felvett tisztekről és kezességükről. s.d. 1596.06.k. Az iratban említi „Hans Khunzman proviantbefürderer zu Pressburg”-ot. HKA NÖ Rev. P–15. fol. 22–28.

1605–1606. Mathias Zeiler

1605.07.04. Mátyás fhcg. – MK, a pozsonyi érseki bort adják át a helyi élelmezési tisztnek, MZ részére. ÖStA HKA HFU RN 89. Konv. 1605. Jul. fol. 13.

1606.12.22. UK – MK, a pozsonyi érseki ház számadásaiban áll, hogy 124 akó bor MZ annonariusnak került átadásra, erről a tételről kér felvilágosítást. ÖStA HKA HFU RN 91. Konv. 1606. Dez. fol. 79.

É:

1599, 1601–1602 tatai élelmezési tiszt, ld. ott.

Sáros

Élésmesterek

1539. *Caspar Kembter (Cembter)*

F levele Tomas Lascano helyettes magyarországi főhadparancsnoknak (Verwalter der Obristen Feldhauptmannschaft in Ungarn) Sáros vár őrségének fizetése és ellátása tb. A levélben F említi Leonhard Österreicher sárosi várnagyot (Burggraf zu Schaross) és Caspar Cembter élésmestert (Proviantmesiter auf Schaross). 1539. febr. 27. ÖStA HKA GBU Bd. 383. fol. 141.

1550–1557. (?) *Kornman János*

1550–1554. Joannes Korman v. Kornman „magister victualium Regiae Maiestatis apud arcem Saros”-ként említve a vár számadáskönyvében. MOL E 554 Fol. Lat. 1314. Említi még: *Illésy János*: Várvizsgálatok 1557–58-ban In: Hadtörténelmi Közlemények 7. (1894) 66–67. p.

1560. május 7. — július 10. *Gothard Sauer*

Hivatali ideje: HKA VUG 48 fol. 169.

Élelmezési ellenőr

1551. *Joseph Seczenrot élelmezési ellenőr*

JS „contrascriba victualium”-ként említve a sárosi számadáskönyvben. (1551-ben „provisor allodii”). MOL E 554 Fol. Lat. 1314.

É:

1553–1554., 1557. kassai élésmester, ld. ott.

*Sárospatak***Élelmezési tiszt (Proviantverwalter)***1572–1573. Michael Prell*

MP sárospataki élelmezési tisztként 1572.09.01. – 1573.08.31. között 2963 rft 37 kr 2 d. összeget vett fel a katonaság élelmezésére. Ciriac Pobest számadása Kassa, Szendrő, Szádvár, Krasznahorka, Patak, Tokaj, Szatmár várak számára kiutalt összegekről 1572. aug. 1-től 1573. aug. 31-ig. MOL E 554 Fol. Germ. 755. fol. 20–26.

*Szádvár***Élelmezési tiszt***1567. szeptember 26. — 1568. május 29. Georg Sauer*

Lazarus von Schwendi főkapitány nevezte ki a vár ostroma után. Kinevezésére és hivatalviselése idejére ld. ÖStA HKA VUG 48 fol. 1218r.

*Szatmár***Élelmezési tisztek (élésmester)***1562. Szilágyi Bálint*

Hivatali idejére ld.: ÖStA HKA VUG 48. fol. 169.

1563. Szebeni Gál (?)

Hivatali idejére ld.: ÖStA HKA VUG 48. fol. 169.

1565. június e. Elias von Ratwitz

Volt szatmári élésmesterként említik Simon Part 1566.06.01-jén kelt utasításában. („Elias von Rottwitz vorgewesner unnsrer profiantmaister zw Saggmär”).

Említik a szatmári uradalom 1572–1573. évi számadásában is: a SzK rendeletére Mészáros Luca bírónak „Elyas Rothetyth” egykori szatmári élésmester

által („magister victualium in Zathmar”) felvett borért és élelemért cserébe
150 Ft-ot törlesztett az uradalom. MOL E 554 1711. tsz.

É:

1564–1565 felső-magyarországi élésmester, ld. ott.

1565. június 1. — 1566. január 31. † Johann Melczer

Hivatali idejére: ÖStA HKA VUG 48. fol. 1217–1218.

É:

† 1566.01.31-én és nem adott számadást. Uo.

1566. február 1. — június 13. † Mattheus Waldyngh

Hivatali idejére: ÖStA HKA VUG 48. fol. 1217–1218. 1566. június 13-án
mehalt, számadást nem adott.

1566. június 1. v. 14. (h.) július 1. (i.) — 1567. április 31. Simon Part

Hivatalviselése ideje: ÖStA HKA VUG 48. fol. 1217–1218.

Instrukciója: 1566.07.01. B. M utasítása SP „Profandtverwalter zu Zathmar”
r. ÖStA HKA VUG RN 52A. fol. 310–316. és még egy pld. ÖStA HKA
GBU Bd. 393. fol. 267b–273b.

É:

† 1570. augusztusa előtt.

1567. május 1. — 1568. április 31. Sebastian Auer

Hivatalviselése ideje: ÖStA HKA VUG 48. fol. 1217–1218.

1568. május 1. — 1568. augusztus 31. Adam Sarph/Sarff

Hivatalviselése idejére: ÖStA HKA VUG 48 fol. 1217–1218.

É:

† 1570. augusztusa előtt.

1568. szept. 16. – 1569. dec. 17. Martin Taubenpruner

Hivatalviselése ideje: ÖStA HKA VUG 48. fol. 1217–1218.

1568.10.30. B. M utasítása a SZK-nak MT kinevezése tb. Kinevezését Jacob Raminger főkaiptány javasolta. ÖStA HKA GBU Bd. 395. fol. 355v.

1569. december 18. — 1572. előtt Georg Sauer

Hivatalviselése ideje: ÖStA HKA VUG 48. fol. 1217–1218.

É:

Előtte szádvári élésmester, ld. ott.

1572–1573. Pozsgay Bonaventura

PB szatmári „gewesener Profandtverwalter” Franz Hörner Kriegszahlmeister-től 1572.09.18. – 1573.07.10. között kiutalt 22167 rft 57 kr 1 d. összegről. MOL E 554 Fol. Germ. 755. fol. 20–26.

Szerepel a szatmári uradalom 1572–1573. évi számadásában. MOL E 554 1711. tsz.

PB 1572.05.28. – 1573.06.31. közötti kimutatása (leadva a kamarának: 1574. 07. 12.) MOL E 264 fol. 124.

1573. július 1-től. Aertes(?) Neumann

Aertes (?) Neumann „iziger Profandtverwalter” 1573.07.01. – 09.11. között a katonaság élelmezésére kiutalt 4464 rft 15 kr. összeget vette át. MOL E 554 Fol. Germ. 755. fol. 20–26.

1575. július Salzer János

Említik Paczoth Zsigmond szatmári udvarbíró utasításában. *Kenyeres*, Utasítások 577. p.

É:

1576–1577-ben kassai élésmester, ld. ott.

1578–1579. szatmári udvarbíró. *Kenyeres*, Utasítások 563., 577. p.

1575. július — 1577. február 8. Wolfgang Hildenbrandt (Hiliprant)

1575. július 19. UK utasítása a SZK-nak, hogy WH nevezzék ki szatmári élelmezési tisztnek. ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 317. fol.188.

Reverzálisa Wolfgang Hildebrandt aláírással 1575. 08. 04. Kassa. MOL E 264 fol. 126.

Hivatalviselése végére ld. a szatmári uradalom 1576.08.05. – 1577.08.05. közötti számadása. MOL E 554 1713. tsz.

1577. március 19-től Herceg Kristóf

Vö. a szatmári uradalom 1576.08.05. – 1577.08.05. közötti számadása. MOL E 554 1713. tsz.

É:

1580.11.16. – 1583.08. után Herceg (Hercog) Kristóf szatmári udvarbíró-helyettes (curator provisoratus). Hivatalviselésére 1581.12.31-ig ld. ÖStA HKA HFU RN 45 1582. Konv. Junii. fol. 131–138.

1579. július 27. — 1580. április 15. Georg Wilhelm Igl

GW I „Profandtverwalter zu Zatmar” kimutatása 1579.07.26-tól lemondásáig 1580. 04.15-ig a szatmári német katonaság számára kiadott összegekről. KA AFA Karton 26. 1580/4/2.

1581. március 1. — október 1. Leonhard Dinger

1579–1582. között szatmári udvarbíró, egyúttal a fenti időszakban élésmester (annonarius, Leonhard Thinger néven) MOL E 554 Fol. Lat. 832. *Kenyeres*, Utasítások 563. p.

1583. április 13. (i.) Paul Eussert

Instrukciója a SZK-tól 1583.04.13.: MOL E 554 Fol. Lat. 953. fol. 164–172.

1583. után *Georg Pernauer*

Eussert utasítását adták ki neki, ld. ott.

1597. *Georg Fischer*

1597.12.23. Kassa. A SzK levele Georg Fischer (Vischer) szatmári udvarbírónak. GF-t „provisor et annonarius Zatzmariensis”-nek titulálják. 6 német katona húspénze tárgyában. MOL E 211 s. III. t. 8. No. 27. Fol. 42.

É:

„Frumentarius”-ként említve Beregszászy Mihály egri püspöki adminisztrátor 1597–1599. évi számadásaiban ÖStA HKA HFU RN 74 Konv. 1602. Sept. fol. 70–87.

Talán azonos azzal a Fischer Györggyel, aki 1610-ben újra szatmári udvarbíró lett. *Kenyeres*, Kamarai birtokok 263. p.

1607–1608. *Csinády Gergely*

Benda, 1972. 302. p. Prófuntmesterként említi.

Szendrő

Élelmezési tiszt

1562. október 1. — 1563. június 30. *Blasius Wilthumb*

Hivatali idejére ld.: ÖStA HKA VUG 48. fol. 169.

1568.09.18. BW volt szendrői „victualium magister” és Mändel Jakab volt „Provianddiener” egykori működésük alatt felmerült költségeik megtérítését kéri. MOL E 41 1568. No. 56.

1563. július 1. — 1564. július 31. *Georg Schmid*

Hivatali idejére ld.: ÖStA HKA VUG 48. fol. 169.

1564. június 11. — 1565. szeptember 30. *Michael Perckstetter/Pergstetter*

Hivatali idejére ld.: ÖStA HKA VUG 48. fol. 169.

É:

1567 áprilisában kinevezték szendrői udvarbírónak, de hivatalát valószínűleg nem vette át. *Kenyeres*, Utasítások 2. köt. 607. p. *Kenyeres*, Kamarai birtokok 2. köt. 266. p.

1565. augusztus 1. — 1567. augusztus 31. Anton (Antony) Bertalan

Hivatali idejére ld.: ÖStA HKA VUG 48. fol. 169.

1574. Blasius Wilthumb másodszer

1574.05.15. UK utasítása a SZK-nak, hogy mivel BW számadásaiban nincs tartozása, fizettség ki fizetését. ÖStA HKA HF Prot. Bd. 311. fol. 176.

1586. március 10. (i.) Abraham Schaffer

Német ny. *instrukciója* a SZK-tól, 1586. 03. 10.: MOL E 554 Fol. Lat. 953. fol. 190–197.

1638. Danetius János

1638.11.26. DJ eddigi szendrői „substitutus annonarius” megerősítése. ÖStA HKA HFU RN 158. Konv. 1638. nov. fol. 91–95.

É:

1638–1639. egyúttal udvarbíró. *Kenyeres*, Kamarai birtokok 2. köt. 271. p.

Szigetvár

Élelmezési tiszt (Proviantverwalter)

1558. február 3-tól (i.) Hans Freidenreich

Instrukciója: 1558.02.03. ÖStA HKA Inst. No. 135. Az utasításban nem nevezik Provainverwalter-nek, csupán egy meghatározott összegből történő élelemellátás lebonyolítását kapta feladatul.

1561. Hans Wilhelm Trenninger

HWT „Profantverwalter zu Sziget” kimutatása 1561.-ből. „Verzeichnug der Proffandt so ich Wilhalm Trenninger in meinem Empfang hab”. ÖStA KA AFA Karton 14. 1561/3/1 ad 1a.

1561.03.26. Babócsa. A szigeti-babócsai várvizsgáló bizottság jelentése az uralkodónak, többek között HWT élésmester tevékenységének vizsgálata: sokat volt távol, sok kárt okozott, elcsapták, legalább 100 tallérral adós, stb. ÖStA KA AFA Karton 14. 1561/3/1.

1561. október Paul Wagner

„Procurator”-ként említik Zrínyi Miklós szigetvári prefektusi utasításában, mint olyan személyt, aki felelős az élelmiszer-készletért. *Kenyeres*, Utasítások 2. köt. 656., 661. p.

É:

Német ajkú. Uo.

*Szolnok**1551. Wolff (Wolfgang) Hailmann/Helmann/Heilman*

Élelmezési tiszt és uradalmi számvevő (Proviantverwalter und Rentmeister) egy személyben.

1551.03.30. B. F utasítása a magyarországi hadbiztosok részére, az új és régi lovasok kifizetéséről, valamint a német knechtek Szolnokra történő felvételéről. Többek között: WH szolnoki élésmesternek („profand verwalter daselbst”) jelenleg nincs sok feladata, ezért szükségtelen, hogy a szolnoki építőmesteri és építési írnoki hivatalt egy külön ember lássa el. Ezért megparancsolja, hogy HW lássa el ez építési írnoki feladatokat is. Ha WH mégsem tudja feladatát így ellátni, akkor jelentsenek Bécsbe, amikor is majd intézkednek egy alkalmas személy Szolnokra küldéséről. ÖStA HKA GBÖ Bd. 66. fol. 69v–70v.

1551.04.17. F – MK. Az esztergomi érsekség borait Komárom és Szolnok ellátására rendelték, amit Komáromban kimérnek, pénzt küldenek Szolnok vár ellátására, ill. küldjenek annyi bort Szolnokra, amennyi a katonaságnak

kell, ezt mérjék ki nekik. Tájékoztatás ue-ről a „Proviandverwalter zu Szolnok”-nak. ÖStA HKA GBU fol. 199rv.

1551.07.09.B. F – MK. WH „admsitrator victualium in Zolnok” feladatainak ellátására 8 huszárt rendel. ÖStA HKA HFU RN 3. Konv. 1551. Juli. fol. 5.

1551.07.12.B. F – Horvátinovics Bertalan szolnoki kapitánynak. WH „administrator victualium” jelentése alapján tudja, hogy a katonái beavatkoznak az élésmester és tisztjei dolgába, ezt megtiltja. Nagy Péter Ácsi (Aÿtschi) nevű birtokát és révátkelőt foglalja Szolnokhoz. ÖStA HKA HFU RN 3 Konv. 1551. Juli. fol. 9–10.

1551.09.29. F — Erasmus Teufl-nak, hogy adjon 1200 rft-ot WH „unnserm profandtverwalter zum Zolnockh”-nak, marha és egyéb élelem vásárlására. Mivel Bécsből ebben a veszélyes időben nem tudnak pénzt adni, vegyen fel a hadi fizetőmester segédjétől. HKA GBÖ Bd. 67. fol. 319v–320r.

É:

1550.06.03. Passbrief WH részére, hogy 500 akó bort minden vám megfizetése mellett Győrbe, illetve a spanyol katonák ellátására Magyarországra szállítson. GBÖ Bd. 66. fol. 176r.

Szombathely

Élésmester

1606. Johann Fischer (?)

1601.01.31. UK – MK, rendeljenek egy udvarbíró Szombathelyre az odahelyezett vallon zászlóalj ellátása érdekében, erre Szerdahelyi Györgyöt javasolják, ill. „Proviandverwalter”-nak JF-t. ÖStA HKA HFU RN 90. Konv. 1606. Jan. fol. 188–195.

Tata

Élelmezési tiszt

1553. Lamprecht Jentsitz komáromi és tatai élésmester

Ld. Komáromnál.

1558. Niklas Khranperger

AAK – F. 1558.05.13. NK „proviandtverwalter zu Totes” kéri a helyi vámot a saját hasznára, az amúgy is kicsi. ÖStA HKA HFU RN 7. 1558. Konv. Mai.fol. 8.,13.

1570. Thomas Pennger

Említve Andreas Schnatterle hadi fizetőmester 1570. évi számadásában. ÖStA KA Armee Schemata Bd. 9a.

1587. októberig. Thomas Bankher v. Penkher

1587. okt. 20. R – Ernő fhcg. TB élésmester helyére Caspar Rubrecht (Ruprecht) vették fel. A volt élésmestert „umb seines schedlichen unnd unordenlichen hausenswillen” elbocsátották (Rudolf erről okt. 3. értesült). Vizsgálat Penkher számadásairól az AAK-ban. ÖStA HKA GBU Bd. 403. fol. 318.

1587. okt. után Caspar Ruprecht

Ld. Thomas Bankhernél.

1590. május 15-től. Hans Sick

Instrukciója: R-től 1590.05.15. B. ÖStA HKA VUGRN 52B. fol. 979–988.

1597. augusztus. Hans Offenhauser

Említik Wolff Treckhelman ellenőr utasításában, ld. ott.

1599. (?) Matthias Zeiller (?)

Említése: ÖStA HKA VUG 53. fol. 2–9.

1600. (?) *Hanschel Epstain (?)*

Említése: ÖStA HKA VUG 53. fol.2–9.

1601. július 7. — 1602. március 4. előtt. *Matthias Zeiller másodszor*

Instrukciója: R-től, 1601.07.07. Három példányban. fol. 139v. bejegyzés, miszerint ezt a példányt kapták meg a tatain kívül az *esztergomi, a győri és a pápai élésmesterek*. Az utolsó előtti pont szerint a tatai várat Komáromból látják el élelemmel, ezt a pontot az ide betett széljegyzet szerint a többenél el kell hagyni. ÖStA HKA VUG RN 53. fol. 121–172.

1602. március 4. *Heinrich Eppstein (?)*

Instrukciója: ua. mint fent.

1607. *Caspar Khernbeck*

1607.04.10.B. CK „provaiantdiener zum Tottes” és neje az írástudatlan Barbara reverzálisa hivataláról, kaució: birtokai. HKA NÖ Rev. T–2. fol.1–2.

Élelmezési hivatali ellenőr

1597. *augusztus 18-tól. Wolff Trekhelman*

R *instrukciója* WT részére, 1597.08.18.B. ÖStA HKA VUG RN 52B. fol. 1179–1185. Az utasításban említve: Hans Offenhauser élelmezési tiszt. Tisztázat. Még egy másolat név nélkül: ÖStA HKA VUG 53. fol. 2–9.

1599. július 17. (?) *Heinrich Bepstein (?)*

Wolff Trekhelman utasítását adták ki számára ld. ÖStA HKA VUG 53. fol. 2–9.

1600. február 21. (?) *Maches Scheinb* (?)

Wolff Trekhelman utasítását adták ki számára ld. ÖStA HKA VUG 53. fol. 2–9.

1604. szeptember 7. (b.) szeptember 22. (i.) *Caspar Khernpeckh*

1604. 09.07. Mátyás fhcg. – AAK, CK volt körmendi „proviantdiner und verwalter” beiktatása, mint tatai ételmezési ellenőr. ÖStA HKA HFU RN 86. Konv. 1604. Sept. fol. 187.

Wolff Trekhelman utasítását adták ki számára ld. ÖStA HKA VUG 53. fol. 2–9.

Kauciójára ld. CK és neje az írástudatlan Barbara reverzálisa hivataláról, kaució gyanánt birtokait ajánlja fel. 1607.04.10.B. ÖStA HKA NÖ Rev T–2. fol.1–2.

É:

Előtte körmendi ételmezési tiszt.

Tokaj

Ételmezési tiszt

1573. *Dionisus Masenberger*

Kimutatása 1573-ból. MOL E 264 fol. 122–123.

1574. 09. 27-től *David Zerstner*

Instrukciója a SzK-tól: MOL E 554 Fol. Lat. 953. fol. 184–189.

1577. *Lazarus Hoffman*

Említik Dombrin János tokaji udvarbíró utasításában (ld. ott) fol. 92r.

É:

1582–1589. kassai élésmester, ld. ott.

1578–1590. Gebhardt Kornhuet, 1581-től egyúttal udvarbíró

„Annonarius”-ként említik Dianóczy István udvarbíró 1578.03.01. — 1579.02.28. közötti számadásában. MOL E 554 Fol. Lat. 1363. fol. 1764–1866.

Udvarbírói hivatala kezdetére: ÖStA HKA HFU RN 45 1582. Konv. Junii. fol. 131–138.

Konvenciója mint „provisor et annonarius” a SzK-tól: 1583.02.23. Kassa. MOL E 554 Fol. Lat. 953. fol. 158–159.

Udvarbírói számadásai: MOL E 554 Fol. Germ. 834. 1. köt. 1586. évi számadás fol. 1–102. 2. köt. 1590. fol. 1–141.

1603. e. Jakob Rattinger

1603-tól felső-magyarországi tábori élésmester, ld. ott.

1606. Burkhardt Lorberer

1606.06.10. R – Mátyás fhcg. A volt tokaji élésmester BL kérelméről, aki kárpótlást kér elszenvedett veszteségeiért 600 tallér formájában. ÖStA HKA HFU RN 90. Konv. 1606. Juni fol. 43.

Ungvár

Élésmester

1560–1564. Gáspár litterátus

Hivatalviselés idejére: ÖStA HKA VUG 48. fol. 169.

Visegrád

Élésmester

1541. Cristoph Lehner

1541. jún. 24. Anna királyné Peter Aumann (?) „Verwalter der Hauptmannschaft des Schloss Plintenpurg”. A katonaság jobb ellátására kinevezi oda

CL-t „verwaltung der Profanndthandlung im obern Haus zum Plintenburg”.
ÖStA HKA GBU Bd. 384. fol. 53v–54r.

1542.07.05. Visegrád. CL visegrádi élésmester kimutatása Peter Aumann kapitánytól átvett élelemlről és a visegrádi uradalomhoz tartozó birokokról és bevételekről. ÖStA HKA HFU RN I. Konv. 1542. fol. 25–28.

Zengg

Élelmezési tiszt

1566–1574. Hans Fuchs / Fux

1574. március 22. UK az AAK-nak HF „Proviandtverwalter” számadásai tb.
ÖStA HKA HF Prot. R Bd. 311. fol. 107.

AAK – Ernő fhcg. Sigmund v. Puchiamb, Joannes Gieng, David Hag tanácsosok vizsgálata tb. HF zenggi élésmester (Proviandtmeister zu Zengg) számadásainak hiányai tb. kimutatás mellékelve. HF 1566.04.30. – 1571.09.30. terjedő számadásait vizsgálták. 1576.02.19. B. ÖStA HKA HFU RN 33. 1576. Konv. Dez. fol.352–357.

1577. Jeremias Hösst

1577. 02. 23. UK utasítása JH-nek, miszerint a zengi és otocsáci katonáknál lévő hátralékokat szedje be és adjon róluk nyugtát. ÖStA HKA HF Prot. R. Bd. 336. fol. 56.

Élelmezési hivatal ellenőre

1570. Rueppen Raitgartler

Kinevezése: 1570.01.12. M utasítása az AAK-nak, hogy évi 25 rFt fizetéssel kinevezi RR-t zenggi élelmezési ellenőrnek. ÖStA HKA GBU Bd. 396. fol. 267v–268r.

Levéltári források

Österreichisches Staatsarchiv, Wien (= ÖStA)

Finanz- und Hofkammerarchiv, Hofkammerarchiv (= HKA)

GBÖ	Gedenkbücher Österreichische (Niederösterreichische) Reihe
GBU	Gedenkbücher Ungarische Reihe
HF Prot.	Hoffinanz Protokolle
HFU	Hoffinanz Ungarn
Instr.	Instruktionen
Kontrakte und Reverse	NÖ (Niederösterreichische) Reverse und Bürgerverschreibungen
NÖHA	Niederösterreichische Herrschaftsakten
VUG	Vermischte Ungarische Gegenstände

Haus-, Hof und Staatsarchiv (= HHSStA)

UA AA	Ungarische Akten Allgemeine Akten
-------	-----------------------------------

Kriegsarchiv (= KA)

AFA	Alte Feldakten
Armee Schemata	
HKR KIA	Sonderreihe des Wiener Hofkriegsrates, Hofkriegsrätliches Kanzleiarchiv

Magyar Országos Levéltár, Budapest (= MOL)

Magyar Kancellária Levéltára

A 57	Libri Regii
------	-------------

Magyar Kamara Regisztratúrája

E 41	Litterae ad cameram exaratae
------	------------------------------

Magyar Kamara Archivuma

E 136	Diversae instructiones
E 156	Urbaria et conscriptiones
E 211	Lymbus
E 227	Libri donationum
E 554	Városi és kamarai iratok

Szepesi Kamara Levéltára

E 254	Raepresentationes, informationes et instantiae
E 263	Libri perceptionum et erogationum

Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (OSzK)

Kt.	Kézirattár
-----	------------

Irodalom

- Benda, 1972 *Benda Kálmán: A királyi Magyarország tiszti címtára, 1607–1608. In: Levéltári Közlemények 43. (1972) 2. sz. 265–324. p.*
- Chmel* *Chmel, J.: Die regiments-Räthe des N. österreichischen Regiments. Von 1529–1657. Die Camme-Räthe der N. österreichischen Cammer. Von 1539–1606. In: Notizenblatt. Beilagen zum Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen. 1 (1851) Nr. 14. 212–224. p. Nr. 15. 228–240. p. Nr. 16. 241–251. p. Nr. 17. 263–268. p.*
- Ember, 1946* *Ember Győző: Az újkori magyar közigazgatás története Mohácsiától a török kiűzéséig. Bp., 1946. (Magyar Országos Levéltár Kiadványai. III. Hatóság- és hivaltörténet 1.)*

- H. Németh*, 1997 *[H.] Németh István: Kassai polgárok és katonák a 16. században. A hadsereg beköltözésével járó társadalmi és közigazgatási jelenségek a felső-magyarországi városok életében a Mohácsot követő évtizedek során. In: Levéltári Közlemények 68. (1997) 143–198. p.*
- H. Németh*, 2000 *H. Németh István: Végváarak, városok, hadseregszállítók. A felső-magyarországi városszövetség és a védelmi rendszer 1526–1593. In: Történelmi Szemle 42. (2000) 203–243. p.*
- H. Németh*, 2004 *H. Németh István: Várospolitika és gazdaságpolitika a 16–17. századi Magyarországon. 1–2. köt. Bp., 2004. (Doktori mester-munkák)*
- H. Németh*,
Kassa archont.
H. Németh István: Kassa város archontológiája. 1500–1700. Megjelenés alatt a Fons Könyvek sorozatban.
- Kenyeres*, 2002 *Kenyeres István: A végváarak és a mezei hadak élelmezési szervezete a XVI. században. In: Fons 9. (2002) 1–3. sz. 163–202. p.*
- Kenyeres*,
Kamarai birtokok *Kenyeres István: A kamarai birtokok igazgatása és gazdálkodása a XVI. században. 1–2. köt. PhD-disszertáció, ELTE BTK, Bp., 2002.*
- Kenyeres*,
Utasítások *XVI. századi uradalmi utasítások. Utasítások a kamarai uradalmak prefektusai, udvarbírái és ellenőrei részére. Szerk. és a bev. tan. írta: Kenyeres István. I–II. köt. Budapest, 2002. (Fons Könyvek 2.)*
- Pálffy*, 1999 *Pálffy Géza: A császárváros védelmében. A győri főkapitányság története 1526–1598. Győr, 1999.*
- Rauscher*, 2004 *Rauscher, Peter: Zwischen Ständen und Gläubigern. Die kaiserlichen Finanzen unter Ferdinand I. und Maximilian II. (1556–1576). Wien–München, 2004. (Veröffentlichungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung. Bd. 41.)*
- Sarusi Kiss*, 2001 *Sarusi Kiss Béla: A murányi vár élelemellátása a 16. század második felében. In: Végvár és ellátás. Szerk.: Petercsák Tivadar–Berecz Mátyás. Eger, 2001. (Studia Agriensia. 22.) 237–276. p.*

- Sarusi Kiss*, 2002 *Sarusi Kiss Béla*: Élismesteri és tizedutasítás a XVI. század második feléből. Élelemelosztás és tizedszedés Murányban. In: *Fons* 9. (2002) 203–226. p.
- Sarusi Kiss*, 2004 Murány tisztségviselői a XVI. században. Archontológiai és életrajzi adattár. In: *Fons* jelen száma.
- Szűcs*, 1990. *Szűcs Jenő*: A Szepesi Kamarai Levéltár, 1567–1813. Szerk.: Varga János. Bp., 1990. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai I. Levéltári leltárak. Kincstári leltárak 7.)

